

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-,
liikenne- ja ympäristökeskus
Oulu

18. 01. 2013

Dnro POPELY

BIOENERGIAN EDELLÄKÄVIJÄT LOPPURAPORTTI 1.1.2008 – 31.10.2012

Laatinut: Tanja Lepistö
projektipäällikkö Bioenergian edelläkävijät -hanke

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

SISÄLTÖ

1.	HANKKEEN TOTEUTTAJAN NIMI	2
2.	HANKKEEN NIMI JA HANKETUNNUS.....	2
3.	YHTEENVETO HANKKEESTA	2
4.	TAVOITTEET HANKKEEN YLEMMÄN TASON TAVOITTEET.....	3
5.	RAPORTTI	3
5.1	PILOTIT	3
5.2	MAATILOJEN ENERGIASUUNNITTELUN TOIMINTAMALLIN PAIKALLINEN KEHITTÄMINEN	8
5.3	ENERGIAPUUN TARJONNAN LISÄÄMINEN.....	12
5.4	YRITTÄJYYS – TOIMINNAN LAATU, KANNATTAVUUS JA EDELLEEN TYÖLLISYYS	20
5.5	PIENKIINTEISTÖJEN PUUENERGIAN KÄYTÖN LISÄÄMINEN	22
5.6	MUITA TOIMENPITEITÄ	24
6.	HANKKEEN AIKATAULU	24
7.	HANKKEEN HENKILÖSTÖRESURSSIT.....	24
8.	KUSTANNUKSET JA RAHOITUS.....	26
9.	RAPORTOINTI JA SEURANTA.....	28
10.	TOTEUTUSOLETUKSET JA RISKIT	28
11.	YHTEISTYÖKUMPPANIT	29
12.	HANKKEEN TULOKSET JA VAIKUTUKSET	31
13.	ESITYKSET JATKOTOIMENPITEIKSI	32

Kannen kuvat. Vasen sarake ylhäältä alas: Jari Kemppainen, Jari Kemppainen, Heimo Turunen.
Oikea sarake ylhäältä alas: Perttu Ojakoski, Maarit Satomaa, Juhani Pihlajamaa.

1. Hankkeen toteuttajan nimi

Suomen metsäkeskus, julkiset palvelut, Pohjois-Pohjanmaa (hallinnoija), ProAgria Oulu

2. Hankkeen nimi ja hanketunnus

Bioenergian edelläkävijät, 6068

3. Yhteenveto hankkeesta

Hankkeen toiminta on kohdistunut maaseudulla bioenergian tuottajina toimiviin maa- ja metsätalousyrittäjiin, kiinteistöjen omistajiin sekä enintään kymmenen henkilötyövuotta työllistäviin energia-alan yrityksiin.

Hanke on kehittänyt uusiutuvan kotimaisen energian käyttöä Pohjois-Pohjanmaalla. Hankkeen perusajatuk-
sena on ollut kylä-/aluetason sekä tilakohtaisen tarkastelun avulla edistää bioenergiaraaka-aineen tehokas-
ta tuotantoa ja hyödyntämistä. Lisäksi on kehitetty erityisesti metsähakkeen tuotanto- ja toimitusprosesse-
ja tukevaa metsänomistajien aktiivointia, yrittäjyyttä sekä kiinteistöjen bioenergian hyödyntämistä.

Hankkeen toimenpiteitä ovat olleet:

1. Pilottialueet, joille on laadittu energian tuotanto- ja käyttöselvityksiä. Kohteet valittiin hankkeen käyn-
nistyttyä alueiden kanssa käytyjen keskustelujen ja haun perusteella
2. Kehitettiin maatilojen energiasuunnitelmien laadinnan käyttöönottoa ja hyödyntämistä
3. Energiapuun tarjonnan lisäämiseksi kehitettiin metsänomistajien aktiivointitoimintaa ja rakennettiin
toimintamalleja, joilla metsänomistajia voidaan informoida heidän omien metsiensä energiapuuvarois-
ta sekä maakunnan energiapuumarkkinoista ja -toimijoista
4. Tuettiin bioenergiayrittäjyyden kehittymistä
5. Edistettiin pienikiinteistöjen puuenergian käyttöä ja alueen polttopuuyritysten toimintaa.

Hankkeen vaikutuksina tavoiteltiin kylien/alueiden ja tilojen aktivoituminen bioenergiaraaka-aineiden tuo-
tannossa ja käytössä, ympäristönhoidossa raivattavan biomassan energiakäytön lisääntymistä, metsähak-
keen tarjonnan lisäämistä lämpölaitoksille, kokonaiskäytön lisääntymistä, bioenergian parissa työllistyvien
yrittäjien ja työntekijöiden määrän lisääntymistä sekä bioraaka-aineita käyttävien pienikiinteistöjen määrän
lisääntymistä.

4. Tavoitteet

Hankkeen ylempien tason tavoitteet

Hankkeen tarkoituksena on ollut uusiutuvan kotimaisen energian käytön edistäminen ja siten parantaa bioenergiaan perustuvan yritystoiminnan laajenemisen edellytyksiä Pohjois-Pohjanmaalla. Hankkeen perusajatuksena on ollut kylä-/aluetason sekä tilakohtaisen tarkastelun avulla edistää bioenergiaraaka-aineen tehokasta tuotantoa ja hyödyntämistä. Lisäksi on kehitetty erityisesti metsähakkeen tuotanto- ja toimitusprosesseja tukevaa informaatiokulkua, yrittäjyyttä sekä kiinteistöjen bioenergian hyödyntämistä. Näiden aihealueiden kokoaminen saman kehittämishankkeen sisälle on kattanut merkittävän osan bioenergian tuotannon lisäämistä edistävästä ruohonjuuritason vaikuttavista toimenpiteistä.

Hankkeen tavoitteet

1. Bioenergiayritystoiminnan toimintaedellytysten parantuminen, kun kylät/alueet ja toimijat aktivoituvat bioenergiaraaka-aineiden tuotantoon ja käyttöön sekä energiatehokkuuden parantamiseen – tavoite koskee sekä puuperäisten että maataloudesta peräisin olevia bioenergiaraaka-aineita
2. Ympäristöhoidossa raivattavan ja kerättävän biomassan energiakäytön lisääntyminen. Lisäksi ympäristöhoidollisilla tarpeilla aktivoidaan myös bioenergiakohteiden kohteiden toteuttamista
4. Maatilan energiasuunnitelman toimintamallin paikallinen kehittäminen. Hankkeessa pyritään edistämään energiasuunnitelman käyttöönottoa maataloilla. Metsähakkeen tarjonnan lisääminen lämpölaitoksille, sen kokonaiskäytön lisääntyminen. Bioenergian parissa työllistyvien yrittäjien ja työntekijöiden määrän lisääntyminen
5. Bioraaka-aineita käyttävien pienikiinteistöjen määrän lisääntyminen

5. Raportti

Raportin liitteeseen on koottu luetteloon lista tapahtumista, joita Bioenergian edelläkävijät -hanke on järjestänyt tai joissa se on ollut mukana.

5.1 Pilotit

Toimintamallit

Hankkeessa oli tavoitteena tehdä seitsemällä pilottialueella lähienergian tuotannon- ja käytön suunnitelma sekä tukea toiminnan käytännön toteutusta. Pyrkimyksenä oli rakentaa tehokas, maatilayrittäjien ja organisaatioiden yhteistoimintaan perustuva toimintamalli suunnitelman perustietojen hankintaan, suunnitelman työstämiseen ja sen toteutuksen käynnistämiseen. Pilottialueita haettiin jokaiseen seutukuntaan. Pilotit olivat erikokoisia yhdestä kylästä koko kunnan kokoiseen alueeseen.

Alkuvaiheessa osallistuneiden pilottikylien kanssa edettiin yhdellä toimintamallilla. Maataloille ja asukkaille lähetettiin kysely, jolla kartoitettiin heidän energian käyttöä. Vastauksista yleistettiin koko pilottialuetta vastaava pilottialueen keskimääräinen energiankulutus. Energiankäytön raportoinnissa käytettiin tukena valtakunnallisia tilastoja kotitalouksien energiankulutuksesta. Eri tietolähteistä koottiin puolestaan bioenergiapotentialiaali metsä-, pelto- ja tuulienergian osalta. Pilottialueen energiataseesta ja alueen mahdollisuuksista koottiin pilottiraportit, jotka esiteltiin kylillä järjestetyissä tilaisuuksissa. Hanke oli varautunut jatkamaan toimenpiteitä piloteissa raportin tuomien tietojen pohjalta ja kehittämään bioenergian käyttöä edistävää yhteistoimintaa.

Piehingin Pilottitilaisuudessa riitti esitykset kiinnostivat yleisöä. Kuva: Maarit Satomaa

Tällä tavoin toteutettuja pilotteja olivat: Nivala-Haapajärven seutukunta (Kuusaa-Jokelan ja Saviselän kylä-pilotit), Oulunkaaren seutukunta (Pudasjärven pilotti eli Livon ja Jongun kylät), Raahen seutukunta (Raahen Pilotti eli Piehinki ja Haapajoki-Arkkukarin kylät), Haapaveden-Siikalatvan seutukunta (Pyhännän Tavaskenkä) ja Ylivieskan seutukunta (Sievin Kiiskilän pilotti)

Oulun seutukunnan pilotiksi tuli Liminka ja Koillismaan seutukunnan pilotiksi Kuusamo. Pilotit tulivat mukaan muita myöhemmin, koska ensi vaiheessa seutukunnista ei löytynyt kiinnostuneita kyliä. Näissä piloteissa suunniteltiin paikallisten yhteyshenkilöiden kanssa toimintaa, joka hyödyttäisi aluetta parhaiten.

Kriteerinä oli, että sisältö soveltui hankkeen toteutettavaksi. Molemmissa piloteissa päätettiin järjestää tilaisuuksia, joissa käsiteltiin alueen kanssa yhdessä suunniteltuja aiheita ja raportoinnissa panostaa paikallisesti merkittäviin aiheisiin. Limingassa aihe oli maisemaselvitys, Kuusamossa Oulangan tutkimusaseman ja Metsähallituksen luontokeskuksen kiinteistöjen energiatarkestelu.

Kuusamossa painotettiin metsäenergian tuotannon ja käytön aktivointia. Alueella energiapuun korjuu on muuta maakuntaa vähäisempää. Paikallinen metsähakkeen kysyntä on jäänyt vähäiseksi, koska alueella toimivan sahan tuottama sahaus sivutuote riittää täyttämään nykyisten kiinteää polttoainetta käyttävien energialaitosten puun tarvetta. Metsäenergiavarat ovat kuitenkin alueella huomattavat ja hakkuut ovat kasvua vähäisemmät. Metsähakkeen tuotannolla on kasvumahdollisuuksia, kun käyttökohde on tiedossa. Energiapuun korjuu harvennusemetsistä tukisi myös alueen metsäomaisuuden hoitoa. Kuusamossa järjestettiin iso metsäenergiatapahtuma, joka oli osa kolmen pohjoisen maakunnan metsäenergiakiertuetta, ja selvitettiin Oulangan tutkimusaseman ja Metsähallituksen luontokeskuksen soveltuvuutta hakkeelle, maalämmölle tai pellettilämmitykseen. Selvityksen tiimoilta järjestettiin myös tilaisuuksia Oulangan lähialueen asukkaille. Kuusamon Käylässä järjestetyissä kahdessa tilaisuudessa käsiteltiin mm. Oulangan raportin tuloksia, lämpöyrittäjyyttä, alueen metsäenergiavaroja ja energiapuun tuotantoa sekä kotitalouksien lämmitysvaihtoehtoja uusiutuvan energian lähteillä. Pilottitoiminnan osaksi oli sovittu tiedotusyhteistyöstä Koillismaan Uutisten kanssa. Hankkeessa tuotettiin sisällön mukaisia artikkeleita lehteen julkaistavaksi juttusarjassa ja tehtiin yhteistyötä toisten hankkeen teemoja sivuavien hankkeiden kanssa.

Limingassa edistettiin energiapuun korjuun kannattavuutta ja maisemanhoitoa. Limingassa on paljon heikon tilusrakenteen omaavia ojitettujen turvemaiden harvennusikäisiä metsiä. Metsänomistajille suunnatussa tilaisuudessa pohdittiin, miten voidaan parantaa tällaisten alueiden metsänhoidon kannattavuutta metsänomistajalle.

Kannattavuus oli esillä myös, kun tarkasteltiin korjuutoimijoiden kanssa edellytyksiä energiapuun yhteisterminaaliin. Liminka olisi sijainniltaan kiinnostava alue terminaalille. Kahden toimijapalaverin jälkeen aiheesta kiinnostunut yrittäjä kävi omia neuvotteluja asian tiimoilta. Toistaiseksi alan epävakaa lähitulevaisuus on jarruttanut yritysten halukkuutta sitoutua hankkeeseen. Nähtiin myös välttämättömäksi saada tuotettua investoinnin ja sopimusten pohjaksi luotettava laskelma terminaalin tuomasta lisäkustannuksesta toimitettua hakekuutiota kohti.

Limingan toive oli, että hankkeessa laadittaisiin maisemaselvityksen Liminganlahden luontokeskuksen ympäristöön, jossa raivauksen yhteydessä oli korjattavissa runsaasti energiapuuta. Liminganlahden selvitykselle haettiin myös lausunto ELY-keskuksesta, mikä mahdollistaa selvityksen välittömän käyttöönoton alueen

osittaisesta Natura-statuksesta huolimatta. Tämä tehtiin ProAgria Oulun toimesta. Limingassa järjestettiin myös työnäytös, jonka teemana oli jokivarren maisemahoito koneellisena korjuuna toteutettuna.

ProAgria Oulun ohjauksessa osalla pilottialueista laadittiin maisemaselvitykset, jossa selvitettiin myös mahdollisuudet korjata energiapuuta. Suunnitelmat laativat yhteistyössä Aili Jussila, Maarit Satomaa ja Taimi Mahosenaho. Lisäksi laadittiin maiseman hoidon ja energiapuun korjuun yhdistävät hoitokortit, joilla korvattiin yksi aiotuista maisemaselvityksistä. Hoitokorttien avulla tietoa hyvistä toimintamalleista saadaan levitettyä myös muille kuin pilottialueille. ProAgria Oulu on laatinut maisemaosiosta erillisen raportin.

Kokemukset eri toimintamalleista

Pilottialuetoiminta aloitettiin ensin niillä alueilla, joista kyliä ilmoittautui hankkeelle. Oulun ja Koillismaan seutukunnista ei kartoituksista huolimatta löytynyt alkuun kiinnostunutta pilottialuetta. Kun vuoden 2010 loppupuolella tehostettiin puuttuvien pilottialueiden hankintaa, oli jo käynyt ilmi, että alkuperäistä toimintamallia oli tarve parantaa. Asukaskyselyiden vastausprosentit olivat pieniä, samoin raporttien käsittelytilaisuuksiin osallistui vain vähän kyläläisiä. Viimeiset pilotit räätälöitiin alueilta nousseiden tarpeiden mukaan keskittyen aluetta kiinnostaviin teemoihin. Osittain tähän päädyttiin myös siksi, että piloteiksi halusivat tässä vaiheessa kokonaiset kunnat.

Pilottialue-toiminta sisälsi hankkeessa pilottiraporttien laatimista, niiden pohjalta tilaisuuksien pitoa, valmiutta järjestää alueelta kumpuavan tarpeen mukaan bioenergiaa edistävää toimintaa, maisemaselvityksiä, pilottien esittelyä erilaisissa tapahtumissa, pilottialueelle keskitettyä toimintaa sovitun mukaisesti sekä hankkeen teemoista tiedottamista alueen paikallislehdissä. Pilottiraporttilaisuuksissa pidettiin vaihtelevasti esillä myös muita aiheita raportin esittelyn lisäksi. Aiheita oli energiapuun tuotannosta, pienkiinteistöjen energiaratkaisuihin ja maatilan energiasuunnitelman edistämiseen.

Uusien asioiden ja toimintamallien yleistyminen vakiintuneeksi käytännöksi edeltää aina jonkinlaista pilotti-toimintaa; Muutamat ensimmäiset kokeilevat ja kehittävät, kertovat eteenpäin ja asia etenee lähipiiristä ja pioneerihenkisistä pikku hiljaa eteenpäin. Pilottikylissä ei hankkeen aikana ehtinyt nousta raportin myötä aloitteita. On mahdollista, että piloteiksi ilmoittautui kyliä, jossa kyläaktiivien suuri kiinnostus aiheeseen ei vastannut asukkaiden kiinnostusta.

Pilottialueilla järjestetyt kehittämisistunnot kiinnostivat yleisöä vaihtelevasti. Joskus tilaisuuksiin osallistui parikymmentä ihmistä, joskus vain muutama. Pilottiraporttien esittely eli tutustuminen omasta kylästä saatuihin tuloksiin kiinnosti yllättävän vähän. Joihinkin pilottitilaisuuksiin saapui paikallislehden toimittaja, joka teki jutun pääsisällöistä ja siten laajensi tilaisuuden nk. kuulijakuntaa. Piloteista ei kummunnut hankkeen suuntaan yhteydenottoja medianäkyvyydestä huolimatta. Pilottien kehittämisistunnoissa käytettiin vaihtelevasti kylän sisäisiä tiedotuskanavia (sähköpostiryhmiä, ryhmätekstiviestejä, aktiivista suusta kas-

voittain tapahtuvaa tilaisuuden markkinointia) paikallislehti-ilmoittelun lisäksi. Vastaavien tapahtumien markkinointia tulee vielä miettiä ja kehittää isomman osallistujamäärän tavoittamiseksi. Missään viidestä samalla mallilla tehdystä pilottikohteesta ei asukkaiden puolelta noussut toiminnallista suunnittelua tai toimenpidetoiveita raportin teemoista.

Limingassa otettiin Liminganlahden maisemaselvitys käyttöön, samoin Oulangan kiinteistöjen haltijoilla esiintyi orastavaa kiinnostusta lämmitysremonttiin. Siellä kiinteistönomistukselliset seikat yliopiston osalta ja kohteen kiinteistöhallinnan muodostuminen kahdesta omistajasta sekä paikallisen lämpöyrittäjän löytyminen saattavat hidastaa asian etenemistä.

Jos tarkastellaan pilottialueen valmiutta jatkotoimenpiteisiin, vaikuttavat nämä räätälöidyt pilotit onnistuneimmilta. Oleellisin ero, joka voisi selittää syytä, on kohderyhmän yhteisön luonne. Limingan ja Oulangan tapauksessa oli kyse julkisista/yritystason yhteisöistä, ns. isommista toiminnallisista yksiköistä. Viidessä ensimmäisessä pilotissa oli kyse lähtökohtaisesti yksityishenkilöistä, heidän kotitalouksien ja energiaratkaisuista ja kiinnostuksesta mikroyritystoiminnan perustamiseen tai kehittämiseen. Jos tarkastellaan yhteiskunnan viestiä, mikä on hankkeen toimintavuosien aikana välittynyt uusiutuvan energian puolelle, niin bioenergian hyödyntäminen maaseudun mikroyritysten liiketoimintana ei ole ollut taloudellisesti kestävää ja turvallista. Se on ollut oletettavasti suurin syy, miksi piloteissa ei innostuttu tiedosta, että niissä on energia-potentiaalia reilusti yli omavaraisuuden. Maatilojen oma toimeentulo on ollut vakiintunutta tasolle, joka elättää perheet. Tarjolla ollut mahdollisuus alkaa tuottaa tilan ja ympäristön bioenergialla lämpöä tai sähköä ei ole nykytilanteessa ollut turvallinen investointi.

Kehittämisehdotukset

Järjestettävien tilaisuuksien näkyvyyttä ja kiinnostavuutta voi parantaa. Lehti-ilmoittelun lisäksi henkilökohtainen sähköinen ja perinteinen markkinointi sekä nk. ennakkojuttu aihepiiristä lisännevät yleisön kiinnostusta aihepiiriin.

Pilottialueiden bioenergian jalostaminen paikallisesti ja sen parissa yrittäminen on uutta. Metsäenergian tuotanto on eri biomassalähteiden hyödyntämisistä tutuinta ja siihenkin liittyy paljon kysymyksiä. Jos jossakin pilottialueista viriää ajan myötä kiinnostus esimerkiksi lanta- tai peltobiomassan hyödyntämiseen, voisi selkeä yritysneuvonnan kaltainen tilaisuus viedä aihetta eteenpäin. Aiheesta kiinnostuneille järjestettäisiin tilaisuus, missä käytäisiin läpi kannattavuutta, markkinoilla olevaa laitekantaa, investointitukia, raaka-aineen hankintaa ja jalostamista jne. Toisaalta voi miettiä onko sellaisille tilaisuuksille tarvetta ennen kuin energian pientuotanto saavuttaa selkeämmän hyväksyttävyyden ja investoinneille tai tuotetulle energialle on luvassa riittävän pitkälle ulottuva tukijärjestelmä, jota pioneeritoiminta usein tarvitsee vakiinnuttaakseen asemansa.

5.2 Maatilojen energiasuunnittelun toimintamallin paikallinen kehittäminen

Vuonna 2010 käynnistyi Maatilojen energiaohjelma, jolla pyritään edistämään maatilojen energiatehokkuutta sekä lisäämään uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä. Energiaohjelmaan liittyneillä tiloilla on mahdollista teettää valtion tukema Maatilan energiasuunnitelma. Bioenergian edelläkävijät -hankkeessa kehitettiin paikallista toimintamallia, jolla maatalousyrittäjät saadaan kiinnostumaan energia-asioista ja mahdollisesti teettämään energiasuunnitelman ulkopuolisella asiantuntijalla. Hankesuunnitelman mukaan maatilayrittäjille pidettiin yhteisiä kehittämisistuntoja. Tavoitteena oli saada tilaisuuksiin osallistumaan 150 henkilöä. Maatilan energiasuunnitelmaosio toteutettiin 1.1.2010–31.10.2012. Pidetyt tilaisuudet esitetään tiivistetysti liitteessä.

Kehittämisistuntoihin osallistui yhteensä 127 henkilöä, joten tavoitetta ei täysin saavutettu. Kuusamon ja Pyhäjoen tilaisuudet jouduttiin perumaan koska istuntoihin ei ilmoittautunut riittävästi osallistujia. Maatiloille suunnattujen kehittämisistuntojen lisäksi maatilojen energiatehokkuusasioista ja energiasuunnitelmasta tiedotettiin myös muissa tilaisuuksissa. Asia oli esillä Kalajoen metsäpäivässä 12.5.2011, pilkeyrittäjäpäivässä Ruukin maaseutuopistolla 9.6.2011, Nivalan metsäenergiamesseilla 25.–26.3.2011, Rantsilassa 30.3.2010 järjestetyssä Maaseutu- ja ilmastomuutos –tilaisuudessa sekä heinä-elokuussa 2010 järjestetyillä kyläpäivillä Nivalassa, Sievissä ja Pyhännällä. Näihin tilaisuuksiin osallistui noin 2450 henkilöä.

Tärkeä tiedotuskanava oli MTK-yhdistysten kevätkokoukset vuonna 2010. Kokouksissa esiteltiin hankkeen toimintaa sekä maatilan energiasuunnitelmaa. Tilaisuuksissa tavoitettiin 437 viljelijää. MTK Pudasjärven sekä muutamien yhteistyötahojen kanssa järjestettiin 18.6.2010 energiaretki Koillismaalle sekä Kainuuseen. Tällä retkellä sai 12 viljelijää informaatiota energia-asioista.

Lehtijuttuja maatilojen energiatehokkuudesta oli hankkeen aikana yhteensä 10 kappaletta. Tiedotusväline ja ajankohta näkyvät erillisessä liitteessä. Syksyllä 2011 lähetettiin koeluontoisesti tiedotuskirje hankkeesta sekä energiasuunnitelmasta 10 maitotilalle, jotka olivat rakentaneet navetan viimeisen kahden vuoden aikana. Kirjeen jälkeen tilalle soitettiin ja kyseltiin heidän kiinnostuksensa asiaa kohtaan.

Toimintamallit

Maatiloille suunnattuja kehittämisistuntoja toteutettiin usealla eri tavalla. Alkuvaiheessa istunnot toteutettiin kaksivaiheisena. Ensimmäisen istuntopäivän jälkeen suoritettiin tilakäynti jossa päästiin tutustumaan tilan energiankäyttöön ja -tuotantoon. Toisessa istunnossa mm. keskusteltiin havaituista energiatehokkaiden ja -tehottomien toimintoista. Tämä toimintatapa todettiin heti alkuvaiheessa liian kankeaksi toteuttaa jotta energiasuunnitelmien laadintaa voitaisiin edistää kustannustehokkaasti. Loput istunnot suoritettiin yksivaiheisena. Näistä tilaisuuksista noin puolessa suoritettiin tilakäynti ennen istuntoa. Lopuissa tilaisuuksista ei suoritettu tilakäyntiä ollenkaan.

Bioenergianeuvoja Kauko Tirola tutustuu tilan aurinkokeräimiin. Kuva: Esko Viitala

Tilaisuuksia järjestettiin eri yhteistyötahojen kanssa erilaisilla teemoilla. Tärkein yhteistyötaho oli alueen paikallinen MTK-yhdistys. Tilaisuuksia järjestettiin myös yhdessä Oulun seudun ammattikorkeakoulun, P-P ELY-keskuksen sekä ProAgria Keskusten Liiton kanssa. Viimeksi mainittu tilaisuus tosin peruuntui koska osallistujia oli liian vähän. Limingan tilaisuuden jälkeen oli mahdollista käydä tutustumassa ohjattuun käyntiin Kempeleen ekokortteliin.

Kaikista tilaisuuksista tiedotettiin alueen paikallislehdessä lehti-ilmoituksella. Lisäksi käytettiin kuntien maaseutuasiamiesten ja alueen perunatalojen lähettämiä sähköpostitiedotuksia. Muutamassa tilaisuudessa lähetettiin pienellä otannalla kirjepostia sekä soitettiin tulevasta tilaisuudesta. Pyhännän tilaisuuteen saatiin lähes riittävä määrä osallistujia jo Tavastkengän pilotti-illasta. Kuudessa tilaisuudessa tiedottamisessa oli mukana paikallinen MTK -yhdistys. Näistä kahdessa yhdistyksessä oli energia-asioista erityisen paljon kiinnostunut henkilö. Tämä helpotti huomattavasti onnistuneen istunnon järjestämistä. Lisäksi tiedottamiseen käytettiin muutaman tilaisuuden osalta alueen muita neuvoja.

Kokemuksia eri toimintamalleista

Hankkeen aikana havaittiin, että on kohtuullisen vaikea saada viljelijöitä osallistumaan koulutuksiin, jotka liittyvät pelkästään energiatehokkuusasioihin. Rahallisten säästöjen muodostuessa pienistä eri lähteistä ei sitä ehkä koeta vielä riittävän tehokkaaksi energiansäästömuodoksi. Yleisen ajatuksen mukaan energian-

säästöä ja tätä kautta kustannussäästöä pitäisi saada kerralla huomattavasti, jotta toimeen oltaisiin valmiita tarttumaan. Tällöin on yleensä kyseessä jokin tietty suurempi investointi.

Hankkeen alussa käytetty kaksivaiheinen, tilakäynnin sisältävä toimintamalli vaati liian paljon aikaa yrittäjiltä. Lisäksi tämä toimintatapa on myös hyvin kallis edistääkseen Maatilan energiasuunnitelmien laatimista. Yksivaiheisia toimintamalleja suoritettiin tilakäynnillä sekä ilman tilakäyntiä. Yrittäjien kannalta tämä on ajallisesti selvästi toimivampi malli. Tilakäynnistä tulee aina kuluja, joten se voi olla rajoittavana tekijänä energiasuunnitelmia edistävien energiatehokkuustilaisuuksien järjestämiseen ilman hankerahoitusta. Maatilan energiasuunnitelmaan tulee kuitenkin aina sisältyä tilakäynti. Viljelijöille järjestettävissä energiaistunnoissa on hyvä mahdollisuus kertoa energiansäästömahdollisuuksista sekä maatilan energiasuunnitelmasta työkaluna oman tilan energianhallintaan.

Yhteistyötahojen kanssa järjestetyt istunnot tuovat lisäarvoa tilaisuuksille. Tilaisuuden ohjelma saadaan monipuolisemmaksi ja siten viljelijöille kiinnostavammaksi. Lisäksi eri yhteistyötahojen kautta on mahdollista saada enemmän osallistujia tilaisuuksiin. Varsinkin paikallisia MTK-yhdistyksiä kannattaa hyödyntää. Siinänsä paikallisyhdistyksen mukana olo ei varmista runsasta osallistujamäärää. Yleensä tarvitaan joku energia-asioista kiinnostunut henkilö joka omalla toiminnallaan saa innostumaan myös alueen muita viljelijöitä tilaisuuksiin mukaan ja mahdollisesti tilaamaan maatilan energiasuunnitelman. Mahdollisia mielenkiintoisia vierailukohteita kannatta myös hyödyntää tilaisuuksien järjestämisessä.

Maatilan energiasuunnitelmasta oltiin tiedottamassa erilaisissa massatapahtumissa sekä myös pienemmillä kyläpäivillä. Usein tällaisissa tilaisuuksissa suurin osa vieraista on muita kuin aktiivisia viljelijöitä, joten potentiaaliset asiakkaat katoavat herkästi suureen ihmismassaan. MTK-yhdistysten kokoukset olivat sopivia tiedotuskanavia. Näihin kokouksiin on usein tarjolla paljon luennoitsijoita, joten niihin voi olla joskus vaikea päästä puhumaan asiasta. Lisäksi kokoukset ajoittuvat hyvin lyhyelle ajalle keväällä sekä syksyllä ja tämä vaikeuttaa myös neuvojien kokouksiin osallistumista. MTK on sitoutunut Maatilan energiaohjelmaan, joten vetoapua on odotettavissa siltä taholta.

Tiedottamisessa harvoin riittää pelkkä lehti-ilmoitus tai jokin muu joukkotiedotus, kuten esimerkiksi sähköposti. Henkilökohtainen yhteydenpito puhelimitse on hyvin työläs ja aikaa vievä ainakin suurelle joukolle toteutettuna. Toisaalta henkilökohtainen yhteydenpito ja markkinointi varsinaisen tuotteen myymisessä on erittäin tärkeä väline.

Kirjeen lähettäminen jollekin kohderyhmälle ja soitto perään on malli, jolla pääsee helposti eteenpäin asiassa. Tilalla on ennätetty pohtia asiaa ja muodostaa jonkinlainen käsitys siitä. Kun lähetettiin tiedotuskirje hankkeesta sekä kerrottiin energiasuunnitelmasta, oli kymmenen tilan kohderyhmästä 20 prosenttia selvästi kiinnostunut ja halusi lisätietoa energiasuunnitelmasta. He olivat myös kohtuullisen varmoja suunnitel-

man tilaajia. 30 prosenttia ilmaisi ehkä olevansa kiinnostunut myöhemmin ja puolella kohderyhmästä asia ei kiinnostanut.

Hankkeen tilaisuuksiin osallistuneista tiloista 10 maatilaa tilasi myöhemmin maatalan energiasuunnitelman.

Tilakäynneillä pohdittiin maatalojen mahdollisuutta tehostaa omaa energiankäyttöään sekä kiinnostusta lisätä uusiutuvan energian osuutta. Kuvassa maidon lämmön talteenottolaite jolla voidaan maidon lämpöenergiaa käyttää käyttöveden lämmittämiseen. Kuva: Esko Viitala

Kehittämissuhteet

Hankesuunnitelmaan on kirjattu, että loppuyhteenvedon laaditaan kehittämissuhteita, joilla maatalan energiasuunnitelmien laadintaa voidaan edistää. Tuettuja energiasuunnitelmia on laadittu noin 2,5 vuotta. Suunnitelmien laatiminen on käynnistynyt koko maassa selvästi tavoitetta hitaammin. Hankkeessa saatujen kokemusten perusteella asiaa voitaisiin edistää seuraavalla tavalla:

1. Maatalan energiatehokkuusasioista ja energiasuunnitelmasta on hyvä tiedottaa säännöllisesti erilaisissa tilaisuuksissa sekä lehtijutuissa. Asia tulee ajan kanssa tutummaksi. Varsinkin positiivisia kokemuksia kannattaa tuoda esille.

2. Energia-aiheisia tilaisuuksia kannattaa järjestää eri yhteistyötahojen kanssa. Tämä tuo lisäarvoa tilaisuuden ohjelmaan ja edesauttaa viljelijöiden saapumista paikalle.
3. Tilaisuuksien järjestämisaikankohta on oltava viljelijöille sopivana aikana ja ne pitää olla ajallisesti kohtuullisen lyhyitä.
4. Massatilaisuuksissa ei aina tavoita riittävästi oikeaa kohderyhmää. MTK:n paikallistilaisuudet ovat sopivia tiedotuspaikkoja lyhyille tietoiskuille. Viestinnässä kannattaa käyttää vaihtelevia, mutta helposti ymmärrettäviä viestejä.
5. Energiatohokkuutta ja energiasuunnitelmaa esitellään erilaisille teemaryhmille kuten esimerkiksi uuden navetan rakentajille, viljankuivaamon rakentajille, biokaasulaitoksista kiinnostuneille jne.
6. Tiedotus- ja markkinointikirje lähetetään jollekin kohderyhmälle ja tilalle soitetaan kirjeen lähettämisen jälkeen. Henkilökohtainen yhteydenpito on tärkeä. Kohderyhmänä voisi olla esimerkiksi lypsykarjatilat, investoivat tilat jne.
7. ProAgrian muillakin alueilla käytetty pienryhmäohjaus soveltuisi myös energianeuvontaan. Erilaisen näkemysten ja keskusteluiden kautta voi löytyä paremmin potentiaalisia säästökohteita. Lisäksi sitoutuminen energiatohokkuuteen voi olla parempi. Varsinainen energiasuunnitelma laadittaisiin tilakohtaisesti pienryhmäohjauksen jälkeen.
8. Maatilan energiaohjelman liittymisasiakirjassa mainitut velvoitteet koetaan liian yksityiskohtaisina ja tarkasti säädetyinä. Vaikka velvoitteet ovatkin suurelta osin ehdollisia, olisi listaa hyvä lyhentää ja sanamuotoa muuttaa vähemmän raskaaksi tai velvoittavaksi. Näin liittymiskynnystä maatilojen energiaohjelmaan saataisiin hiukan madallettua.

5.3 Energiapuun tarjonnan lisääminen

Toimintamallit

Metsäenergian tarjontaa pyrittiin hankkeessa lisäämään ja sen määrällisiksi tavoitteiksi kirjattiin metsätilojen aktivoimisen lisääminen 1200 tilan osalta, 6 laajan ja 20 pienimuotoisen tilaisuuden järjestäminen, 12 tilaisuuden järjestäminen metsäammattilaisille hankkeen aikana sekä sata yrittäjäkontaktia, joka liittyy myös yrittäjyyden edistämisen toimenpiteeseen.

Energiapuun kauppa ja korjuu oli lisääntynyt 2000-luvun aikana. Pohjois-Suomessa metsänomistajat eivät kuitenkaan vielä olleet tietoisia omista energiapuuvaroistaan eivätkä mieltäneet energiapuuta yhdeksi puutavaralajiksi. Korjuumenetelmiä ja -kalustoa ei tunnettu ja nuorenmetsän kunnostuksen ja ensiharvennusten koneelliset harvennukset herättivät epäilyksiä. Teknologia niin energiapuun korjuussa kuin lämpölaitoksilla oli kehittynyt, mutta kehityksestä ei ollut tietoa alueella. Hankkeessa haluttiin löytää keinoja saada

nähtäville uutta kalustoa ja toimijoita kertomaan uusista menetelmistä. Ryhdyttiin kehittämään toimintamallia, jolla houkuteltaisiin kone- ja laitevalmistajia sekä alan toimijoita metsänomistajia kiinnostaviin tapahtumiin.

Yhteistyönä Pohjois-Suomen alueella toimivien hankkeiden kanssa rakennettiin laajojen tapahtumien ketjutus, jossa näytteilleasettajat osallistuivat Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin hankkeiden peräkkäisinä päivinä järjestämiin tilaisuuksiin samalla kalustolla. Tilaisuuksien markkinointia voitiin myös yhdistää ja siten saada yhdessä laajaa näkyvyyttä. Tapahtumasarjoja järjestettiin 7 kertaa vuosina 2008-2011. Tilaisuuksiin osallistui yhteensä kymmeniä näytteilleasettajia ja yleisöä tilaisuuksissa kävi noin 2900.

Pienemmät tapahtumat olivat pääosin yhteen teemaan liittyviä lähinnä tapahtuman lähialueen kävijöille suunnattuja tapahtumia. Korjuunäytöksiä järjestettiin yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Näytteilleasettajien lisäksi yhteistyötahona saattoi toimia kunta, joka halusi edistää metsäenergian käyttöä ja korjuuta alueella. Pyhätä on tästä hyvä esimerkki. Hyväksi toimintamalliksi todettiin myös yhteiset tilaisuudet muiden aihepiiriä tukevien hankkeiden kanssa. Hankeyhteistyönä järjestettyjä tilaisuuksia olivat esimerkiksi Metsäntutkimuslaitoksen tuhkan rakeistushankkeen kanssa järjestetyt tuhka- ja energiapuuretkeilyt metsänomistajille ja ammattilaisille, Business Oulun Bioterminalihankkeen kanssa järjestetty tilaisuus pilkeammattilaisille. Toinen yhteistyömuoto on osallistua toisen hankkeen tilaisuuteen, jossa jo ohjelman suunnitteluvaiheessa on huomioitu yhteistyön mahdollisuus.

Haketus usealla yksiköllä on näyttävä ohjelmanumero tapahtumissa. Kuva: Jari Kempainen

Tällaisia olivat mm. Pohjois-Pohjanmaan energiatoimiston Lamput ja pumput -tilaisuus, Katse tulevaisuuteen hankkeen Bioenergian infopäivä, Ekopelletti-hankkeen ekopellettipäivä Oulussa. Maisemaselvityksiin liittyen Bioenergian edelläkävijät teki usein yhteistyötä esimerkiksi vesiensuojelua sivuavien hankkeiden kanssa. Metsäenergian käyttöä edistettiin myös useissa pilottien kehittämisistunnoissa.

Hankkeen päätapahtumana järjestettiin metsäenergiamessut Nivalassa kaukolämpölaitoksen uuden CHP-yksikön avajaisissa 25.–26.3.2011. Tapahtuma rakennettiin kaukolämmön pihaan, metsäkohteelle sekä lähialueen aluelämpölaitoksille. Kahden päivän aika esillä oli yli 30 näytteilleasettajaa. Työnäytöksiä järjestettiin korjuussa, haketuksessa ja klapinteossa. Kohtuullisen etäisyyden ja liikenteen sujuvuuden vuoksi kaukolämpölaitokselta järjestettiin bussikuljetus metsäkohteelle ja takaisin. Messujen yhteydessä järjestettiin myös metsäenergiayrittäjyyttä käsittelevä seminaari. Tapahtuma sai ilmoittelun lisäksi paljon muuta näkyvyyttä tiedotusvälineissä. Alueellisestikin tilaisuus oli merkittävä ponnistus ja tapahtuman markkina-arvoa lisäsi se, että tuolloin työ- ja elinkeinoministerinä toiminut Mauri Pekkarinen vihki kaukolämpölaitoksen käyttöön ja avasi messut.

Työ- ja elinkeinoministeri Mauri Pekkarinen avasi hankkeen päätapahtuman, Nivalan Kannolta kattilaan metsäenergiamessut. Kuva: Juhani Pihlajamaa

Ammattilaistilaisuudet ovat tärkeä toimintamuoto. Niissä kohdataan työn varsinaisia tekijöitä ja saadaan välitettyä heille uusinta raportoitua ja tutkittua tietoa. Myös hankkeelle on tärkeää kuulla käytännön kentässä tapahtuvista suhdanteiden muutoksista. Ammattilaistilaisuuksissa korostui lisäksi ammattilaisten keskinäinen tiedonvaihto.

Ammattilaistilaisuuksia hankkeessa oli mm. metsäkeskuksen toimihenkilöiden neuvonta uusituista energiapuun korjuusuosituksista, korjuujäljen laadun tulosten raportointia toimijakentälle, metsäenergiaseminaareja järjestettiin kaksi kertaa ja hankkeen loppuvaiheessa järjestettiin retkeily, jonka teemana oli energiapuun korjuu ja tuhkalannoitus. Pienempimuotoisia kehittämistuntoja oli tarpeen mukaan. Näissä tilaisuuksissa tarkasteltiin esim. terminaalitoiminnan kehittämismahdollisuuksia ja energiapuun korjuujäljen maastotarkastusmenettelyä. Metsäkeskuksen prosesseista Rahoitus- ja tarkastuspalvelut on ollut tärkeä yhteistyökumppani. Prosessin toimenkuvasta johtuen heille kertyy tietoa mm. korjuun laadusta ja korjuuseen myönnettävistä tuista. Prosessin toimenkuvaan kuuluu myös tiedottaminen, ja he ovatkin olleet käytettävissä sekä ammattilaisille että metsänomistajille järjestetyissä tapahtumissa.

Metsänomistajat saivat erilaisten tapahtumien yhteydessä tietoa maakunnan energiapuumarkkinoista ja -toimijoista. Metsänomistajien informoimiseksi omista energiapuuvaroistaan kehitettiin metsäkeskuksen metsävaratietokantaan perustuvaa menetelmää.

Metsäkeskus kerää yksityismetsistä metsävaratietoa, joka on talletettuna paikkatietojärjestelmään. Vakiotuotteina metsävaratiedosta voidaan tulostaa tilakohtaisia metsäsuunnitelmia ja metsänhoito- ja hakkuutiedotteita. Mikäli tietokannasta halutaan etsiä tiettyä toimenpidettä esim. hakkuuehdotusta, johon liittyy energiapuun korjuumahdollisuus ja koskevaa kohde- ja omistajatietoa, poimintaa varten tarvitaan erillinen poimintaohjelma.

Metsäkeskuksessa suunniteltiin ja toteutettiin työkalu, jolla tietokantakyselynä pystyttiin hakemaan paikkatiedosta halutuilla kriteereillä kohteita ja edelleen metsänomistajia. Hankkeessa poimintatyökalua käytettiin haettaessa tehokasta välinettä kohdentaa tiedottamista erilaisista tilaisuuksista. Ensimmäinen testaus tehtiin tuottamalla metsänomistajalistaus osoitteineen sellaisista laajan alueen (Pudasjärvi, Yli-Ii, Ylikiminki ja entisen Kuivaniemi) metsänomistajista, joiden tiloilla oli nuoria harvennusmetsiä, joille oli esitetty harvennushakkuuta erilaisilla kiireellisyyksillä. Lisäksi tuotettiin listaus samalta alueelta metsänomistajista, joiden tiloilla oli nuoria metsiä, joissa toimenpide-esityksenä oli nuoren metsän hoito erilaisilla kiireellisyyksillä. Kohteista saatiin tieto myös inventointiajankohdasta. Näin poimittuna löytyi kohteita noin 1100 metsänomistajan osalta.

Tietojen avulla metsäkeskus toteutti tiedotuskampanjan, jossa metsänomistajille lähetettiin tietoa heidän omista kohteistaan karttamuodossa. Poimintaohjelman avulla pystyttiin poimimaan kohteet, jotka olivat

potentiaalisia energiapuukohteita. Näitä ovat mm. tuoreessa metsävaratiedossa kiireellisiksi arvioidut ensiharvennus- ja nuorenmetsän hoitokohteet sekä vanhemmassa metsävaratiedossa myös 5-vuoden aikana ensiharvennusta tai nuorenmetsänhoitoa tarvitsevat kohteet. Myöhemmin tiedonhakutyökalu otettiin jatkuvaan käyttöön mm. nuorenmetsän hoidon kirjekampanjoissa, jotka toteutettiin metsäkeskuksen oman rahoituksen puitteissa.

Metsänomistajille ja kiinteistönhaltijoille järjestettiin kehittämisistuntoja, joiden tavoitteena on lisätä metsäenergian käyttöä. Yhteismetsät ovat keskimääräistä metsänomistajaa aktiivisempia metsänsä hoitajia. Hyöteikön yhteismetsän kanssa pidettiin kehittämisistunto energiapuun korjuuseen liittyen ja hankeyhteistyönä järjestettiin Toimiva metsä -hankkeen kanssa tilaisuus maakunnan yhteismetsille. Oulangan tutkimusaseman ja metsähallituksen luontokeskuksen mahdollisuudet puuenergian käyttäjänä käytiin läpi ja esiteltiin sekä kiinteistöjen haltijoille että alueen asukkaille.

Maastokohteella käytiin asioita läpi yhdistäen tutkimustieto ja käytännön havainnot.
Kuva: Suomen Metsäkeskus

Metsäenergian käytön lisäämiseen pyrkiviä tilaisuuksia hankkeen aikana järjestettiin 33, joista 9 oli laajaa tilaisuutta ja 24 paikallista tapahtumaa. Luku ei sisällä pilottitilaisuuksia tai hankeyhteistyötilaisuuksia, jois-

sa metsäenergia on ollut esillä. Metsäammattilaisten tilaisuuksia järjestettiin 22 kpl. Yrittäjäkontakteja hankkeen aikana syntyi 127 kpl.

Kokemukset eri toimintamalleista

Määrällisesti eniten hanke kohtasi ihmisiä ulkoilmatapahtumissa, joissa oli työnäytöksiä ja useita näytteilleasettajia. Myös metsäenergiaan liittyvät seminaarit ja retkeilyt kokosivat hyvin osallistujia. Näissä tilaisuuksissa oli muita tilaisuuksia suuremmat ilmoitusbudjetit. Myös yritysten ja laitteiden mukanaolo luultavasti kiinnosti osallistujia erityisten paljon.

Hankkeen aikana toteutettu Pohjois-Suomen alueella toteutettu tapahtumakiertuemalli oli onnistunut. Sen haasteena on löytää hankkeiden päättymisen jälkeen toimiva yhteistyöverkosto. Toimintamallin toteuttamisen voisivat ottaa ohjelmaansa esim. alan oppilaitokset tai seutujen kehittämisorganisaatiot.

Tapahtumiin osallistuneet yritykset saivat esitellä toimintaansa mm. kuuluttajan haastattelukierroksilla.
Kuva: Jari Kempainen

Laajan tilaisuuden yhdistämisestä muuhun näkyvään tapahtumaan saatiin sekä positiivisia että negatiivisia kokemuksia. Oulaisissa ja Nivalassa tapahtuma yhdistettiin paikallisen yrityksen toiminnan avaukseen onnistuneesti. Tilaisuudet saivat lisäarvoa yhteistyöstä. Sen sijaan yhdistäminen paikalliseen konetapahtu-

maan Oulaisissa ei houkutellut kävijöitä. Johtopäätöksenä todettiin, että yhdistämisestä on hyötyä vain silloin, jos tavoitellut kävijät molemmissa kohteissa ovat selkeästi metsänomistajia ja alan yrittäjiä

Energiapuunkorjuu osana kannattavaa metsätaloutta -tilaisuuksien sarja on esimerkki sisätiloissa järjestetystä kehittämisistunnosta, joka ei vetänyt väkeä odotusten mukaan. Tai kiinnostus tilaisuuksiin vaihteli paikkakunnittain. Ohjelman suunnittelussa olimme pyrkineet tuomaan esiin, että energiapuu on yksi puutavaralaji ja energiapuun korjuu on osa metsäomaisuuden hoitoa ja siten kokonaistarkastelu lisää metsänomistajan omaa metsätaloudesta saatavaa tuottoa. Pudasjärvellä ja Piippolassa yleisöä oli mukavasti paikalla, mutta Haapajärvellä, Ylivieskassa ja Limingassa jäivät alle odotusten. Sisä tapahtumien vähäisiin osallistujamääriin vaikutti todennäköisesti useat syyt. Yhden kerran ilmoittelu paikallislehdessä ei riittä näkyvyydeksi. Lisäksi tarvittaisiin yksi tai useampi seuraavista menetelmistä: toistoilmoitus, ilmoitus toisessa lehdessä, lehdessä läpi mennyt tiedote ja toimittajan kanssa yhteistyössä tehty kuvallinen juttu, omien asiakasverkostojen käyttö tapahtuman sähköpostimarkkinoinnissa, yhteistyökumppanin valmiiden kontaktiverkostojen käyttö markkinoinnissa tai Erkki Saaren tuottaman tiedonhakumenetelmän käyttö kohderyhmien etsimisessä.

Testaus antoi hyviä tuloksia, joten tämän jälkeen menettelyä on käytetty kolmessa koko maakuntaa koskevassa taimikonhoidon ja nuoren metsänhoidon tiedotuskampanjassa, joissa on tavoitettu vuosittain muutamia tuhansia metsänomistajaa. Näissä metsänomistajat ovat saaneet karttatiedot omista kohteistaan, tietoa taimikonhoidon ja nuoremetsänhoidon sekä niihin liittyen energiapuun korjuun mahdollisuuksista sekä tilan sijaintikunnassa toimivien puunostajien ja metsäpalveluyrittäjien sekä metsänhoitoyhdistysten yhteystiedot.

Kehittämissuositukset

Korjuu- ja laite-esittelytapahtumat ovat suosittuja tilaisuuksia. Ne ovat yleisölle helposti lähestyttäviä tilaisuuksia, joissa vierailija voi lähestyä laajaa joukkoa metsäammattilaisia ja keskusteluun nousevat aiheet laitehankinnoista ja yrittäjyydestä oman metsän hoitoon ja puukauppaan.

Erähenki ja teknologia kohtasivat Nivalan messujen makkarapisteellä. Kuva: Juhani Pihlajamaa

Sisätilaisuuksina järjestetyt neuvontatilaisuudet tai retkeilyt ovat tehokkaita toimintatapoja silloin kun tarve on tuoda muuta kuin tuote-esittelyä esille. Jotta tilaisuudet tavoittaisivat runsaita osallistujia, tulee viesti kirkastaa sellaiseksi, että se koskettaa kohderyhmää. Myös tapahtumien markkinointia tulee lisätä ja monipuolistaa paikallislehden ilmoituksen lisäksi.

Tiedottamista ei koskaan voi tehdä liikaa. Kun asiantuntijat tuottavat tiedotusvälineisiin enenevässä määrin tietoa ajankohtaisista metsäenergiaan liittyvistä aiheista, tulee aihepiiri kohderyhmille tutummaksi vähä vähältä mikä edelleen kehittää toimialaa.

Useamman kerran hankkeen aikana pohdimme, että tuleeko ilmoituksessa edellyttää ennakoilmoittautumista. Päädyimme useimmiten jättämään sen pois, sillä ajatuksella, että joku epäröi osallistumista ja jää tämän vuoksi kokonaan pois. Ennakoilmoittautumisen puuttumisesta seuraa se, että ei voi ennakoida tilaisuuden osallistujamäärää. Toimintamallia ennakoilmoittautumisen osalta on hyvä miettiä aina tapauskohtaisesti.

5.4 Yrittäjyys – toiminnan laatu, kannattavuus ja edelleen työllisyys

Toimintamallit

Yrittäjyyttä on raaka-aineen hankinnassa, jalostuksessa ja lopputuotteen myynnissä. Eniten kysyntää maakunnassa on hankkeen voimassaolon aikana ollut metsähakkeen raaka-aineen hankinnan ja polttopuu-yrittäjyyden puolella. Hankkeen tavoitteena oli saavuttaa 100 yrityskontaktia toiminnan aikana, saatuja yrityskontakteja oli 178.

Hankkeen järjestämät tapahtumat kokosivat valtakunnalliset tuote-edustajat maakuntaan.
Kuva: Suomen metsäkeskus

Bioenergiaan liittyvää yrittäjyys oli aihepiirinä läsnä kaikissa hankkeen tilaisuuksissa, koska hankkeen toiminnan ytimenä oli bioenergia-alaan liittyvän toimeliaisuuden lisääminen ja yrittäminen on siihen luonnollisin keino.

Erityisiä yrittäjyyden edistämiseen pyrkiviä tapahtumia olivat useita toimijoita ja laitevalmistajia osallistujien luokse tuovat metsäenergiatapahtumat. Lisäksi yrittäminen oli teemana Nivalan metsäenergiamessejen yhteydessä järjestetyssä seminaarissa 25.3.2011 sekä Käylän kehittämisistunnossa 12.3.2012, jossa käytiin läpi lämpöyrittämisen mahdollisuuksia Oulangan kiinteistöjen energiahuollossa. Polttopuu-yrittäjien toiminn-

nan kehittämistä hanke edisti järjestämässä yhden tilaisuuden/vuosi polttopuuteemasta. Tämän lisäksi polttopuuyrittäjät aloitteellisesti hakeutuivat hankeneuvojan pakeille tiedon tarpeessa.

Kokemukset eri toimintamalleista

Energiayrittäjyyttä esiteltiin erilaisissa tilaisuuksissa yleisellä tasolla sekä kiinnostaviin kohteisiin liittyen. Koska hankkeessa ei aktiivisesti kartoitettu uusia lämmityskohteista eikä niitä tullut montaa kiinteistöjen haltijoiden aloitteesta, ei lämpöyrittäjyyteen liittyviä yhteydenottoja noussut esiin.

Bioenergian alalla pelto- ja lantabiomassojen hyödyntäminen ja siihen liittyvä energialiiketoiminta ei kiinnostanut potentiaalisia tuottajia. Teoreettista kiinnostusta aiheeseen oli maatalousvaltaisilla aloilla, mutta jokaisessa keskustelussa nousi esiin investoinnin kannattavuuden epävarmuus. Valtiovallan vakiintumaton suhtautuminen hajautettuun energiatuotantoon oli suurin syy epävarmuuteen.

Energiapuun tuotannosta kiinnostuneita hanke palveli parhaiten järjestämällä tilaisuuksia, joissa pääsi tutustumaan laitevalikoimaan ja toisaalta kohtaamaan toimijoita, potentiaalisia urakointisopimusten tekijöitä. Tilaisuuksien kutsuja kohdennettiin erityisesti koneyrittäjiin hyödyntämällä alueellisen yhdistyksen osoite-rekisteriä. Koska korjuu-, kuljetus- ja haketuspuoli on raskaan investoinnin ala ja kattavat urakointisopimukset ovat toiminnan edellytys, on luontevaa, että yrittäjyyttä suunnitteleva on välittömästi yhteydessä tuleviin sopimuskumppaneihin. Näin hankkeelta ei odoteta yrityksen suunnitteluvaiheessa erityistä neuvontaa. Samaan aikaan kun näytökset ja metsäenergia työllistäjänä -seminaari ovat olleet suosittuja, ei suoria yhteydenottoja aiheeseen liittyen ole tullut hankkeen energianeuvojille.

Pilkkeen tuotanto on neuvonnan tarpeessa erilainen yrittäjyyden muoto. Alalle tuloa suunnittelevat ovat yhteyttä ja heidän kanssaan käydään läpi kannattavuutta, markkinoita, laitekantaa jne. Myös heille on hyödyllistä järjestää tilaisuuksia, joissa kokoontuu pilkeammattilaisia ja sellaiseksi aikovia.

Kehittämissuositukset

Yrittämisen aloittamisvaiheessa oleville voisi räätälöidä tilaisuuksia, joissa yhdistettäisiin bioenergian tuotannon ja jalostuksen substanssi ja yrittämisen kompastuskiviä paljastava tieto, jonka voisi tuottaa yritysneuvonnan organisaation toimesta.

Polttopuuyrittäminen on perinteisesti ns. yksipuurtamista. Tällöin voi olla erityisen paljon hyötyä tilaisuuksista ja tiedonvälityksestä, jossa tarjotaan uutta tutkimus- ja kokemusperäistä tietoa toiminnan kehittämisestä ja liiketoimintamalleista.

Laaja näytteilleasettajien joukko tarjoaa sisältöä monille kohderyhmille. Kuva: Juhani Pihlajamaa

Opiskeluvaiheessa metsäalalle tuleville olisi tarpeellista antaa perusopetuksen lisäksi tietoa yrittämisestä, toimijakentän kokemuksista ja työn laatuun liittyvistä asioista. Hanke on toimintamuotona sellainen, että se soveltuisi tällaisten tilaisuuksien järjestämiseen. Tilaisuudessa voisi metsäkeskuksen bioenergia-asiantuntija tuoda esiin korjuujäljen laatuun ja energiapuun tuotannon kannattavuuteen liittyviä seikkoja. Toimijoiden puheenvuoroissa tuotaisiin esiin mitä odotuksia toimijakentällä on koneyrittäjille. Koneyrittäjien liiton edustus voisi tuoda esiin käytännön elämään sieltä yrittäjän näkökulmasta.

5.5 Plenkiinteistöjen puuenergian käytön lisääminen

Toimintamallit

Hanke järjesti tilaisuuksia ja oli mukana toisten järjestämissä tilaisuuksissa, joissa kohderyhmänä olivat pienkiinteistön asukkaat ja polttopuu yrittäjät. Tapahtumissa edistettiin puun käyttöä ja opastettiin oikeaan polttotekniikkaan. Myös polttopuun kuivausta, varastointia, polttopuun hankintaa ja erilaisia lämmityslaitteita esiteltiin eri tilaisuuksissa. Hankkeen tavoitteena polttopuun käytön kehittämisessä oli kiinteistöyhteysien luominen hankkeen aikana 60 kappaletta ja yhteistyö 50 polttopuu yrittäjän kanssa. Kiinteistöyhteyk-

siä luotiin noin 500 ja yhteistyötä tehtiin hankkeen aikana 156 pilkeyrittäjän (yrittäjyyttä suunnittelevan) kanssa.

Kokemukset eri toimintamalleista

Kohderyhmää puhututti eniten oikean polttotekniikka ja keskustelu pienhiukkaspäästöistä oli vilkasta seuraten hankkeen aikana vallinnutta valtakunnallista keskustelua. Myös alustukset aurinkoenergiasta ja hybridilämmityksestä herättivät suurta kiinnostusta joka puolella maakuntaa.

Yrittäjien saatavilla on laaja valikoima polttopuun tekoon tarkoitettua kalustoa. Kuva: Jari Kempainen

Polttopuuyrittäjiä mietitytti oman toiminnan kannattavuuden parantaminen ja itselle soveltuvan paremman toimintakonseptin kehittäminen. Yrittäjäkohtaisesti pohdinta johti erilaisten laiteratkaisujen puntaointiin, keinokuivaamiseen investointimahdollisuutena. Myös erilaiset palvelukonseptit perinteisen irtomyyntin tilalle/rinnalle olivat vaihtoehtoja osalle yrittäjistä.

Kehittämissuhteet

Bioenergian edelläkävijät -hankkeen viimeisinä toimintavuosina on markkinoilla noussut esiin erilaiset hybridilämmitysjärjestelmät yhtenä vaihtoehtona pienkiinteistöjen lämmityslähteeksi. Puu on yksi luonteva

energiälähde hybridijärjestelmässä. Jatkossa tulee pienkiinteistöneuvonnassa lisääntyvässä määrin tuoda esiin uusiutuva energia kiinteistön kokonaisenergiaratkaisun ytimenä, kun tähän mennessä puuta on yleisesti ajateltu kylmien kausien lisälämmönlähteenä, täydentävänä energiamuotona.

Polttopuuyrittäjien toiminnan kehittämiseksi on tarpeen tuoda tutkimushankkeiden avulla lisätietoa liiketoiminnan kehittämiseen ja tiedonvälitys- ja kehittämishankkeilla jalkauttaa tätä tietoa yrittäjille.

5.6 Muita toimenpiteitä

Hankkeessa tehtiin paljon yhteistyötä muiden hankkeiden ja eri yhteistyötahojen kanssa myös ylimaakunnallisesti. Hankesuunnitelman kirjoitusvaiheessa on hanketoimijoilla vahva käsitys siitä, mitkä teemat ovat ajankohtaisia eri kohderyhmissä. Mutta se, missä muodossa toimenpiteitä toteutetaan, elää hetkessä. Monet tilaisuudet ovat muovautuneet hankkeen aikana hyvän yhteistyöehdotuksen tai hankkeen teemaan sopivan uuden idean myötä. Esimerkki ylimaakunnallisesta tapahtumasta on seurakuntien kiinteistöjen energiankäyttöön liittyvä neuvontapäivä. Se järjestettiin yhdessä Keski-Pohjanmaalla toimivan bioenergiaprojektin kanssa, koska hiippakuntarajat ulottuvat molempien maakuntien alueelle.

Toimiva metsä -hankkeen kanssa oli luontevaa tehdä yhteistyötä eri tilaisuuksissa. Maakunnan suurimman hakkeen käyttäjän Oulun Toppilan raaka-aineen hankinta-alueella on huonoa tilusrakennetta ja yhteismetsätilaisuudessa on mielekästä välittää energiapuutietoa yhteismetsien hoitokunnille.

Aurinkoenergia ja hybridilämmitysjärjestelmät nousivat suosituksi pienkiinteistöaiheeksi hankkeen puolivälissä. Pilottialueilla järjestetyissä tilaisuuksissa heräsi vilkasta keskustelua kiinteistökohtaisista uusiutuvan energian mahdollisuuksista tästä aiheesta.

6. Hankkeen aikataulu

Hankkeen toteutusaika on 1.1.2008 – 31.10.2012. Hankehakemus jätettiin joulukuussa 2007. Hanke käynnistettiin vuoden 2008 alussa suunnitelman mukaisesti. Rahoituspäätös Pohjois-Pohjanmaan TE-keskuksesta saatiin 2.11.2009 ja ensimmäinen ohjausryhmän kokous pidettiin 21.12.2009. Hankkeen alkuperäinen kesto oli 31.12.2011 saakka, mutta sille haettiin jatkoaikaa kahdesti; 30.6.2012 asti ja 31.10.2012 asti.

7. Hankkeen henkilöstöresurssit

Metsäkeskuksesta hankkeen projektipäällikkönä toimi metsäkeskuksen bioenergia-asiantuntija Timo Vanhala 1.1.2008 – 31.5.2010 ja bioenergia-asiantuntija Tanja Lepistö 1.8.2010 – 31.10.2012. Hankkeessa bioenergianeuvojina toimivat Perttu Ojakoski, 8.1.2010 - 30.6.2011, Juhani Pihlajamaa 8.1.2010 -14.8.2011 ja Kauko Tiirola 8.1.2010 - 29.2.2012. Veijo Leiviskä avusti hankkeen tehtävässä, mm. pilottialueraporttien laadinnassa ja tapahtumien järjestelyissä osa-aikaisesti 1.7.2011 – 31.5.2012. Kehittämispäällikkö Eeva-Liisa

Repo toteutti hankkeen hallinnoinnin tehtäviä ja viestintäsihteeri Pirjo Tapanila hankkeen ilmoitusten ja verkkosivujen työstämisen tehtäviä koko hankkeen ajan. Taloushallinnon tehtäviä hoitivat Riitta Vikstedt, Minna Raatikainen ja Jonna Nevalainen. Aili Jussila laati maisemaselvityksiä vuosina 2010 ja 2011. Yksittäisissä tapahtumissa on ollut järjestelytehtävissä metsäkeskuksen paikallisia työntekijöitä.

Veijo Leiviskä antoi erinomaisen panoksen Saviselän ja Kiiskilän pilottiraporttien kokoamisessa.
Kuva: Kauko Tirola

ProAgria Oulun hankeosion toteutukseen osallistuivat seuraavat henkilöt:

Taimi Mahosenaho, puuenergiaan ja maisemaan liittyvä asiantuntijatyö, maiseman- ja luonnonhoidon neuvoja, 2.11.2009–31.10.2012

Maarit Satomaa, puuenergiaan ja maisemaan liittyvä asiantuntijatyö, maisemasuunnittelija 1.1.2010–31.10.2012

Aili Jussila, 2010–2012 Maisemaselvityksien laatiminen ProAgrian kanssa, osa-aikainen, työsuhde metsäkeskukseen

Esko Viitala piiriagrobiologi, energianeuvoja 1.1.2010–31.10.2012

Hannu Kokkonen aikana Energia/yritysneuvoja

Sirpa Isohätälä huolehti ProAgrian osalta hankkeen edellyttämistä taloushallinnon tehtävistä koko hankkeen ajan.

Vuosittaiset työpanokset hankkeelle koostuivat seuraavasti

2008 Metsäkeskus 0,64 htv

2009 Metsäkeskus 0,92 htv

2010 Metsäkeskus 4,31 htv ProAgria 0,45 htv

2011 Metsäkeskus 4,3 htv, ProAgria 0,58 htv

2012 Metsäkeskus 1,05 htv, ProAgria 0,29 htv

Hankkeen aikana ohjausryhmässä ovat toimineet:

ProAgra Oulu: Vesa Nuolioja,

Oulun seutu: Claes Krger, Marketta Karhu

Naturpolis Oy Kuusamo: Tauno Korpela,

Turveruukki Oy: Heikki Karppimaa, Vesa Pikka,

Raahen seutu: Lauri Laajala,

Metsäliitto: Petri Pellikka, Petteri Isokääntä

Oulun Energia: Pertti Vanhala,

Pohjois-Pohjanmaan/Suomen metsäkeskus Niilo Piisilä, Eeva-Liisa Repo

Haapajärven aol: Pekka Sirén, Tapio Leskelä, Timo Seppälä

Haapaveden Siikalatvan seutukuntayhtymä: Hannu Saarinen, Ilkka Kovalainen

L&T Biowatti Oy: Timo Marttila, Jarkko Hokkanen

Alavieskan kunta, Ylivieskan stk:n maaseututiimi Jari Isotalus,

Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus / ELY-keskus: Pirjo Onkalo, Kukka Kukkonen, Kalevi Hiivala, Henna Toppi

8. Kustannukset ja rahoitus

Hanketta on toteutettu 1.1.2008 – 31.10.2012. Hankehakemus jätettiin 12.12.2007 ja ensimmäiset hankepäätökset saatiin 2. ja 3.11.2009 vuosille 2008 – 2011. Hankkeelle on haettu ja saatu jatkoajat ensin 30.6.2012 ja sen jälkeen 31.10.2012 asti. Hankkeen kokonaiskustannusarvioksi on hyväksytty 792 900 euroa. Tukipäätökseen on sisällynyt 64 750 euron tuen siirto ProAgria Oululle heidän toteuttamansa osuuden osalta.

Hankkeen kululuokkien jakoon haettiin muutosta 2011. Palkka- ja matkakulujen kululuokkia alennettiin ja ostopalvelujen sekä vuokra- ja muiden kulujen määriä lisättiin. Muutostarpeen aiheutti vuokrien ja muiden kulujen osalta hankesuunnitelman aliarvio, esim. vuokratuluihin ei hakemuksessa ollut sisällytetty kokoonmistilojen ja leasing-laitteiden vuokria. Muut muutokset johtuivat toiminnan täsmentymisestä hankkeen aikana. Hankkeen kokonaiskustannusarviosta käytettiin 771 903,55 euroa eli 97,3 prosenttia.

Kululuokka	Hankepäättös (5.9.2011)	Metsäkeskus	ProAgria Oulu	Yhteensä	Ylitys (-) / Käyttämättä
Palkkauskulut	523944,60	473970,43	51 901,02	525 871,45	- 1 926,85
Ostopalvelut ja palkkiot	69530,85	67680,89	0	67680,89	1 849,93
Vuokrat	14981,55	15465,59	1787,24	17 252,83	- 2 271,28
Kotimaan mat- kakulut	86401,00	68406,1	6351,41	74 757,51	13 893,50
Muut kustan- nukset	98042,00	81630,54	4710,33	86 340,87	11 701,13
YHTEENSÄ	792 900	707 153,55	64 750,00	771,903,55	20 996,45

Hankkeen rahoituksesta 80,53 prosenttia saatiin Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen myöntämänä Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmasta vuosille 2007–2013. Hanke kohdistui Maaseutualueiden elämäntila ja maaseudun elinkeinoelämän monipuolistaminen -toimintalinjalle ja Tuki yritysten perustamiseen ja kehittämiseen – toimenpiteeseen.

Muun julkisen rahoituksen osuus oli 9,46 prosenttia ja siitä pääosan rahoittivat seutukunnat sekä Oulun kaaren seutukunnan alueelta Pudasjärven kaupunki. Lisäksi muuta julkista rahoitusta saatiin muilta julkisyyhteisöiltä.

Yksityisen rahoituksen osuus oli 10 prosenttia. Rahoitus kertyi hyvin suurelta joukolta bioenergia-alan toimijoita ja yrityksiä. Suurimmat yksityiset rahoittajat olivat Metsäliitto ja bioenergia-alan erilaiset laitevalmistajat. Kaikkiaan rahoitukseen osallistui 173 eri toimijaa. Yksityisestä rahoituksesta hanketeknisesti 1765,00 euroa osoitettiin hankkeen tuloksi.

Rahoittaja	Hanke-päätös (5.9.2011)	Rahoitus- osuus %	Toteutunut
ELY-keskus, EU	638 610	80,54	620 277,70
Muu julkinen	75 000	9,46	72 847,01
Yksityinen	79 290	10,00	77 013,85
Yhteensä	792 900	100	770 138,55
Hankkeen tulot	0		1765,00
Kokonalskustannus/rahoitus	792 900		771,903,55

9. Raportointi ja seuranta

Hankkeen aloituskokous pidettiin TE-keskuksessa 11.11.2009. Hankkeen ohjausryhmä kokoontui ensimmäisen kerran rahoituspäätöksen tultua. Ohjausryhmässä käsiteltiin hankkeen rahoituspäätös ja toimintasuunnitelma sekä katsaus hankkeessa jo tehtyihin toimenpiteisiin. Rahoituspäätöksen tultua hanke kirjattiin hankerekisteriin (www.hankerekisteri.fi).

Hankkeen ohjausryhmän kokoukset olivat:

2009	2010	2011	2012
21.12.2009	24.2.2010	17.2.2011	26.1.2012
	21.9.2010	22.9.2011	30.10.2012

Indikaattorilomake, jolla seurattiin hankkeen tavoitteiden saavuttamista, toimitettiin TE-keskukseen (myöh. Ely-keskukseen) tammikuun loppuun mennessä päätöksen tuntua eli vuosina 2010-2012. Hankkeen vuosiraportti toimitettiin joka vuosi 31.3. mennessä päätöksen tultua eli vuosina 2010-2012.

10. Toteutusoletukset ja riskit

Hanketta on ehditty toteuttaa lähes kaksi vuotta ilman lopullista hankepäätöstä. Hankeaikaa samalla jatkettiin vuodella. Koska hanketta ei päätösriskin vuoksi voitu käynnistää täydellä teholla heti alusta, erityisesti työskentely pilottialueilla ja maatilojen energiasuunnittelun kehittäminen on vaarassa kasautua loppuvaiheissa. Molempien toimintojen osalta asian kiinnostavuus alueilla ja maatiloilla vaikuttaa hyvältä, joten hyvällä organisoinnilla tavoitteet on mahdollista toteuttaa kaikilla osa-alueilla.

Hankkeen tavoitteisiin kirjatut tapahtumien ja kohderyhmistä tavoitettavien henkilöiden määrät ovat olleet arvioita. Hankkeen toiminnan tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden kannalta on tarkoituksenmukaista järjestää istuntoja ja tilaisuuksia joustavasti asiaa kohtaan tunnetun mielenkiinnon mukaisesti.

Kunta ja yksityisen rahoituksen lopullinen kertyminen voi myös muodostaa riskin olemassa olevista sitoumuksista huolimatta. Osa sitoumuksista on saatu jo hankkeen suunnitteluvaiheessa ja sekä kuntien että yritysten tilanteet ovat muuttuneet. Rahoituksen kertymistä seurataan tiiviisti.

Hankkeen hallinnointi erityisesti dokumentoinnin ja kustannusten todentamisen sekä raportoinnin osalta aiheuttanee enemmän työtä, kuin hankevalmistelun aikana on arvioitu.

Hankehenkilöstön vaihtuvuus vuoden 2010 ja 2011 aikana on asettanut haasteita hankkeen toteutukselle. Uutta henkilöstöä on pystytty rekrytoimaan kuitenkin tarpeen mukaan.

11. Yhteistyökumppanit

ProAgria Oulu toteutti hanketta yhteistyösopimuksella Metsäkeskuksen kanssa.

Bioenergian edelläkävijät -hankkeen hankerahoitus edellytti myös kunta- ja muuta julkista sekä yksityistä rahaa. Julkisen rahoitusosuuden yhteistyösopimuksia hankkeella oli Koillismaan, Oulun seudun, Raahen, Siikalatva-Haapaveden, Nivala-Haapajärven ja Ylivieskan seutukuntien kanssa sekä Pudasjärven kaupungin, Turveruokin ja Oulun energian kanssa. Lisäksi yksittäisiin tapahtumiin osallistumalla hankkeen rahoitukseen osallistuivat Pyhäntä, Lumijoki, Kiiminki, Liminka, Metsähallitus, Haapajärven ammattiopisto, Nihak, Business Oulu, Oulun yliopisto, Kainuun etu, Vapo sekä P-P Liitto.

Yksityisrahaa kertyi hankkeelle pidemmällä kumppanuussopimuksilla sekä tilaisuuksiin liittyvillä osallistumismaksuilla. Vuosisopimuksella hankkeen kanssa yhteistyötä tekivät 18 yritystä ja 2 metsänhoitoyhdistystä. Näitä olivat: Metsäliitto osuuskunta, Ala-Talkkari Oy, Säättötuuli Oy, Ariterm Oy, Biofire Oy, Laatikattila Oy, Sievin konepalvelu Oy, Sykäke Oy, Hankkija Maatalous/Agrimarket Konekeskus Oy, Maaselän kone Oy, BruggPema Oy, L&T Biowatti Oy, UpmKymmene Metsä Oyj, Fixteri, ProfiPro, MHY Kalajokilaakso ja MHY Kuusamo.

Osallistumismaksuina yksityisrahaa hankkeelle maksoi 88 yritystä ja yritykseen verrattavaa tahoa. Näitä olivat:

A.Tiikkanen Oy, AFM Forest Oy, Biologistiikka Oy Bioway-tiedonvälityshanke, Bracke TTS Oy, Farmi Forest Oy, Farmikko Oy, Hasa, Heinolan Sahakoneet Oy, HT Enerco, If Vahinkovakuutusyhtiö Oy, Japa, John Deere Oy, JTT Konepaja, Junkkari Oy, Junnikkala Oy, Kareliatech, Kesla Oyj, KHFİN Oy, K-maatalous, Koneyrittäjien liitto, Kontioforest Oy, Kuiva-Turve Oy, Kuusakoski Oy, Kuusamon hirsitalo, Laitilan Rautarakenne Oy, Latvaenergia Oy, LMH-Hakkurit, Logbear Oy, Logman Oy, Masa-Tuote Oy, MetaEnergia Oy, Metalliteknikka Han-

nu Laajala, Metla Kannus, Metsähallitus mt kehittämistoimi, Metsäkeskus Lappi, Metsä-Kyllönen ky, Metsäsuunnittelu Hollanti, Metsä-Säämänen Oy, MHG systems, MHY li, MHY Oulun Seutu, MHY Pudasjärvi, MHY Siikalakeus, MHY Siikalatva, MHY Taivalkoski/ -Kuusamo ja -Pudasjärvi, MHY Yli-li, MoisioForest Oy, M-Planter Oy, Navico Oy, Nihak ry, Nisula Forest Oy, NTCab Oy, OAMK luonnonvara-ala, OP Oulu Yrityspankki, OSAO, Oulun Kone, Oulun yritystakomo, Oy KokkolaPower AB, Pentin Paja Oy, PerinneSauna, Pohjanmaan Koneyrittäjät ry, Ponsse Oy, , Powerforest Oy, Proman/Suomen teollisuusvaate Oy, PRT-Forest/Jukkatalo, P-S metsänomistajien liitto. Pudasjärven energiaosuuskunta, Pölkky Oy, Reikälevy Oy, Riuttolehto Oy, Saari Group Oy, Sampo Rosenlew Oy, Semes Oy, Shell Piippola, Shinshowa Oy, Suomen hyötymurska Oy, Säättötuoli Oy, Tapiola-ryhmä, Terosa Oy, Tervolan Konepaja Ky, Utajärven yrityspuisto, Vapor Oy, Viestimaa Oy, Vimelco Oy ja Vitema Oy.

Nivalan kaukolämpölaitoksen uusi yksikkö vihittiin juhlallisesti Elsaksi hankkeen päätapahtuman yhteydessä. Kuva: Juhani Pihlajamaa

Lisäksi yksityisrahoitusta kertyi 67 polttopuuuyrittäjän ja kuuden yksityishenkilön osallistumismaksuista. Yhteensä hankkeelle maksaneita julkisia tahoja oli 21 kpl ja yksityisiä yhteistyötahoja oli 175 kpl. Maksaneiden lisäksi hanke on toiminut useiden hankkeiden kanssa sekä antanut neuvontaa yksityishenkilöille ilman osallistumismaksua. Hankekumppaneita ovat olleet mm. Popento (Pohjois-Pohjanmaan energiatoimisto), Tuhkan rakeistus Pohjois-Pohjanmaalla -hanke, Biopoltoaineterminaali- hanke, Katse tulevaisuuteen-hanke, Metsäenergia Kainuussa -hanke, Lapin metsistä uusiutuvaa energiaa -hanke, Toimiva Metsä -hanke ja Bioenergiapörssi-hanke.

Hankkeen alkuperäinen kesto oli suunniteltu vuoden 2010 loppuun ja etukäteen tehtyjä yhteistyösopimuksia päivitettiin vuoden 2011 aikana. Hankkeen tilaisuuksien osalta rakentui myös uusia yhteistyökumppanuuksia yritysten ja alueella käynnistyneiden hankkeiden kanssa.

12. Hankkeen tulokset ja vaikutukset

Hanke on onnistuneesti nostanut bioenergian profiilia maakunnassa eri forumeilla. Hankkeen teemat ovat olleet esillä kohderyhmille yleisissä tilaisuuksissa, pienryhmille räätälöidyissä kehittämisistunnoissa tiedotusvälineissä sekä yhteydenotoissa, joita hankkeen näkyvyys on poikinut.

Tehdyn työn hyötyä on aina hyvä pysähtyä arvioimaan. Kuva: Esko Viitala

Hankkeen aikana metsäenergian korjuu on lisääntynyt yksityismetsissä yli seitsemänkertaiseksi (Vuonna 2007 energiapuun korjuuseen myönnettiin kemeratukia 33 840 m³:lle, kun vuonna 2011 vastaava luku oli 274 881 m³. Vuoden 2012 käyttö on vuotta 2011 korkeampi jo marraskuussa). Käytön tarkastelu kemeratu-

kien kautta kattaa vain yksityismailta korjatun puun. Metsäntutkimuslaitoksen tilasto koko maakunnassa käytetystä puusta osoittaa maakunnan metsähakkeen käytön kasvaneen 2,5-kertaiseksi vuodesta 2007 vuoden 2011 loppuun, mihin tilasto ulottuu. Vuonna 2011 Pohjois-Pohjanmaalla käytettiin 555000 m³ metsähaketta, joka sisältää maakunnan ulkopuolelta ja ulkomailta tuodun metsähakkeen. Yksityismetsistä korjattu energiapuun on lisääntynyt nopeammin kuin muilta maanomistajilta.

Maakuntaan on rakennettu useita uusia bioenergiaan perustuvia aluelämpölaitoksia ja kiinteistökohtaisia lämpöyrittäjäkohteita. Uusia ja vielä suunnitteluvaiheessa olevia polttopuuyrittäjiä, jotka ovat olleet yhteydessä hankkeeseen, on maakuntaan tullut hankkeen aikana 26 kpl. Toimijakentän arvion mukaan energiapuupuolen koneyrittäjien määrä on maakunnassa nelinkertaistunut hankkeen voimassaolon aikana.

ProAgrian toimesta laaditut maisemaselvitykset ovat poikineet muutamilla alueilla jo toteutuneita maisemaraivauksia. Maisemaselvityksiä aiotaan hyödyntää myös muissa maaseudun kehittämishankkeissa ja elinkeinotoiminnassa.

Pilottiraporttien avulla asukkaille esitetyt mahdollisuudet energiaomavaraisuuteen ja energiavientiin eivät ole vielä suoraan poikineet toimenpiteitä, mutta tieto energiapotentiaalin suomista mahdollisuuksista on saatu välitettyä pilottialueille.

Ohjausryhmän jäseniltä pyydettiin loppulausunto hankkeen toteutuksesta ja tavoitteiden saavuttamisesta. Arviot olivat myönteisiä. Koettiin, että hanke on onnistunut toimimaan tasapuolisesti laajalla toiminta-alueella, on onnistunut järjestämään paljon tapahtumia ja tavoittamaan ison joukon ihmisiä ja hankkeessa on tehty toimenpiteitä, jotka vastaavat hankesuunnitelmaa. Hanke on pystynyt lisäämään metsäenergia-alan ammattilaisten ammattitaitoa ja lisäänyt metsänomistajien toimeliaisuutta pilottialueilla. Kaikki jäsenet eivät jättäneet arviota pyydettyyn eräpäivään mennessä. Liitteeseen 6 on koottu annetut lausunnot.

13. Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Hankkeen aikana ilmeni, että metsäenergiaan liittyy paljon aihealueita, joilla tiedonvälitystä ei ole katettu olemassa olevien neuvontaorganisaatioiden toimesta.

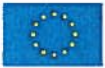
Lähiaikojen erityispiirteitä Pohjois-Pohjanmaalla ovat turvemaat. Merkittävä osa seuraavien kymmenen vuoden korjattavissa olevasta energiapuusta tulee turvemaiden harvennusmetsistä, mikä lisää riskiä mm. vesistöjen ravinnehuuhtoumille, korjuuvaurioille, metsähakkeen tuotannon kannattavuuden alenemiselle. Bioenergian edelläkävijät -hankkeen metsänomistajatilaisuuksissa kävi toistuvasti ilmi, että metsänomistajilla on suuri tiedontarve metsänhoidollisista perusteista liittyen energiapuun korjuuseen. Myös tätä tiedonvälitystä tulee lisätä.

Kun yhteiskunnallinen tavoite on lisätä metsäenergian käyttöä, tulee edistämisessä panostaa sekä tarjontaan, että kysyntään. Tarjonta lisää kysyntää mutta myös toisinpäin, kysyntä lisää tarjontaa. Metsänomistajien halukkuutta myydä energiapuuta lisää lähialueilla olevat käyttökohteet. Useampi käyttökohde herättää positiivista kilpailua ja lisää tarjontaa. Vaikka Suomen metsähakkeesta määrällisesti suurin osa käytetään maakuntakeskusten isoissa yksiköissä, on lähellä näkyvä lämpöyrittäjäkohde se, mikä näkyy metsänomistajan arjessa ja luo positiivista näkyvyyttä energiapuun korjuulle. Siksi on tarpeellista saada maakuntaan lisää pienkäyttökohteita.

Pienkiinteistöjen kohdalla on menossa maalämpöbuumi. Pienkiinteistöjen siirtymistä uusiutuvalle energialle tulee aktivoita ja on tärkeää, että kiinteistöjen omistajilla on tarjolla kattava neutraali tieto eri vaihtoehdoista, jotta he löytävät kuhunkin tapaukseen parhaiten soveltuvan vaihtoehdon.

Loppuraporttia ja hanketta koskeviin tiedusteluihin vastaa

projektipäällikkö Tanja Lepistö
tania.lepisto@metsakeskus.fi
p.0400 285 708

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Bioenergian edelläkävijät -hanke Maisemaosio 2009 - 2012 Loppuraportointi

Pöytäkirja Pohjanmaan elinkeino-,
liikenne- ja ympäristökeskus
Oulu

18. 01. 2013

Dnro POPELY

Loppuraportointia 2009-2012
ProAgria Oulu/ Maa- ja kotitalousnaiset
Taimi Mahosenaho, Maarit Satomaa ja Aili Jussila

BIOENERGIAN EDELLÄKÄVIJÄT

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Bioenergian edelläkävijät -hanke

Maisemaosio 2009-2012 - Hankkeeseen liittyvä loppuraportointi

Taimi Mahosenaho, Maarit Satomaa ja Aili Jussila

ProAgria Oulu/ Maa- ja kotitalousnaiset

Sisällysluettelo

1. Maisemaosio pilottialueille	3
1.1. Budjetti	3
1.2. Taustaa	3
2. Maisemaselvitykset.....	4
2.1. Maisemaselvitykset koko hankkeen aikana	5
3. Energiapuun korjuu maisemanhoitokohteilla – ohjekortit	5
4. Yleisötilaisuudet ja tapahtumat	6
4.1. Luettelo tilaisuuksista 2010-2012	6
5. Maastokäynnit.....	8
5.1. Luettelo maastokäynneistä 2010-2012	8
6. Tiedotteet	9
6.1. Luettelo tiedotteista 2010-2012	9
7. Powerpoint -esitykset	10
7.1. Luettelo powerpoint-esityksistä 2010-2012	10
8. Hankekokoukset ja palaverit	11
8.1. Luettelo Hankekokouksista 2010-2012	11
9. Muuta tehtyä hankkeen aikana	12
10. Kehittäminen – maisema ja bioenergia.....	12

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

1. Maisemaosio pilottialueille

Suomen Metsäkeskuksen hallinnoiman Bioenergian edelläkävijät -hankkeen päätavoitteena oli uusiutuvan energian käytön lisääminen Pohjois-Pohjanmaalla.

Toimintaosioon 1. Pilottialueet, sisältyi myös ympäristön- ja maisemanhoidollisen osio. Pilottialueiden maisemaselvitysten lisäksi laadittiin myös ohjekortisto nettiin, pidettiin tilaisuuksia ja osallistuttiin muuhun hanketyöhön. Tavoitteena oli ympäristönhoidossa raivattavan ja kerättävän biomassan energiakäytön lisääntyminen. Lisäksi ympäristönhoidollisilla tarpeilla aktivoitiin myös bioenergiakohteiden kohteiden toteuttamista. Ympäristö/ maisemaosiosta vastasi ProAgria Oulun/ Maa- ja kotitalousnaisten maisemanhoidonneuvonta. Yhteistyössä oli Oulun seudun ammattikorkeakoulun luonnonvara-alan yksikkö. Hanketta tehtiin vuosina 2009-2012.

1.1. Budjetti

ProAgria Oulu teki Bioenergian edelläkävijät –hanketta tuensiirtosopimuksella, joka oli suuruudeltaan 64 750 eur. Tämä summa sisältää maisemaosion lisäksi myös Maatilan energiasuunnitelma –osion, josta raportoidaan metsäkeskuksen osuuden yhteydessä.

1.2. Taustaa

Maaseudun ympäristönhoidon hankkeissa raivauksissa kertyvä biomassa on aikaisempien kehittämishankkeiden tulosten perusteella käytettävissä energiantuotantoon, mikäli raaka-ainetta kertyy riittävästi toimitusketjuille. Maisemanhoito ja energiapuun korjuu voidaan yhdistää niin, että ne tukevat toisiaan. Laadukkaasti toteutettu ja ajoissa hoidettu nuoren metsän kunnostus parantaa maisemaa ja metsän kasvua sekä tuottaa samalla raaka-ainetta energian tuotantoon. Pienemmissä maisemaharvennuksissa syntyvää energiapuuta voidaan yhdistää isompien kohteiden energiapuuerien kuljetukseen. Näin saadaan kustannushyötyä sekä maisemanhoitoon että energiapuun korjuuseen. Tämä edellyttää kuitenkin sekä eri toimijoiden että maanomistajien välistä yhteistyötä että mahdollista koordinoivaa tahoja toteuttamaan hanketta.

Hoidettavista kohteista kertyneen energiapuun poiskuljetus helpottaa maisemanhoitoa ja vähentää maisemanhoidon kustannuksia. Suuremmat maisemanhoitokohteet kuten umpeenkasvaneet pellot, laajat ranta-alueet tai tienvarsiharvennukset ja raivaukset pidemmällä matkalla ovat energiapuumääriltään tuottavimpia.

Energiapuun korjuuhankkeiden suunnittelun ja toteutuksen koordinointi kyläalueilla metsähakkeen ja peltobiomassojen hankinnan kanssa parantaa sekä energiaraaka-aineen hankinnan että ympäristönhoidon kannattavuutta. Kylien asukkaat ovat kiinnostuneita uusista elinkeinomahdollisuuksista, esimerkiksi oman elinympäristönsä hoitoon yhdistyvästä bioenergian tuotannosta, mikäli he voivat itse osallistua asiantuntijoiden tietotaitoa hyödyntäen toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen.

Ympäristönhoitoyrittäjyys voi myös monipuolistaa esimerkiksi metsurien työmahdollisuuksia, kun hankitaan kokemusta ja lisätietoa maisemanhoidollisista raivauskohteista esim. rantavyöhykkeillä ja tienvarsikohteilla. Alueelliset ympäristönhoitoon liittyvät kohde-ehdotukset voivat parhaimmillaan edistää monivaikutteisten nuorenmetsän- ja taimikonharvennuskohteiden käynnistymistä näkyvillä

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

metsäkeskus

alueilla. Onnistuneet mallikohteet voivat näin edistää myös muiden bioenergiakohteiden ja metsänhoidollisten kohteiden toteutumista.

2. Maisemaselvitykset

Maisemaselvityksiä laativat ProAgria Oulun/ Maa- ja kotitalousnaisten maiseman- ja luonnonhoidon neuvojat Taimi Mahosenaho ja Maarit Satomaa sekä Oulun seudun ammattikorkeakorkeakoulu/ Luonnonvara-alan hortonomiopiskelija Aili Jussila.

Maisemaselvityksiä pilottialueille tehtiin hankkeen aikana yhteensä 6 kpl. Kohdealueina olivat Pudasjärvi: Jongun ympäristö (Pudasjärvi), lijoen keskijuoksun alue (Pudasjärvi), Piehinki (Raahe), Haapajoki-Arkkukari (Raahe), Tavastkenkä (Pyhäntä) sekä Limingan luontokeskus (Liminka).

Hortonomiopiskelija Aili Jussila teki opinnäytetyön aiheesta Maisemanäkökulman edistäminen energiapuun korjuukohteilla. Ohjekorttien laatiminen yhdessä Mahosenahon ja Satomaan kanssa oli osana Aili Jussilan opinnäytetyötä, samoin tarkemman raivaussuunnitelman laatiminen Liminganlahden ranta-alueelle.

Hankkeessa laadituilla maisemaselvityksillä tarkastellaan, miten maisemanhoitoa ja bioenergia-asiaa voitaisiin yhdistää niin, että ne tukisivat toisiaan. Hoidettavia ja säilytettäviä kohteita tiedusteltiin alueen asukkailta kyselyjen muodossa esimerkiksi Raahan ja Tavastkengän osalta. Maastotyöt tehtiin vuosien 2010-2011 aikana ja havainnot kirjattiin ylös. Maastossa havaittiin esimerkiksi maisemassa näkyviä nuorenmetsän- että taimikonhoitokohteita, näkymien avauskohteita, vesistöjen varsien avauskohteita. Näihin mietittiin maisemaselvitysraportissa myös jatkohoitotoimenpiteitä ja rahoitusmahdollisuuksia metsätalouden tai maatalouden tukimuodoista.

Maisemaselvityksissä esitetyt toimet olivat luonteeltaan suosituksia. Jokaisella pilottialueella, mihin maisemaselvitys tehtiin, saatiin positiivinen vastaanotto ja raivaustoimia alettiin toteuttaa hankkeen aikana usealla kohteella. Tavoitteena oli myös herätellä miettimään oman alueen maisemaa ja erilaisia keinoja sen hoitamiseen. Maisemaselvityksen taustalla ovat myös kunkin alueen arvot joita myös maisemaselvityksissä haluttiin nostaa esille.

Limingan ja lijoen keskijuoksun alueen maisemaselvityksissä hoitotoimenpiteitä suunniteltiin myös NATURA-alueille. Näiden alueiden suhteen pyydettiin lausunnot Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen luonnonsuojeluosastolta.

ProAgria Oulu/ Maa- ja kotitalousnaiset:

- tekstiosioiden laatimista ja suunnittelun ohjaus (OAMK:lle)
- tiedottamista
- maanomistajayhteydenottoja ja selvityksiä
- maastokäyntejä ja suunnittelulupia, suunnittelua
- karttalupaselvittelyjä ja sopimisia

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

OAMK/ luova, hortonomiharjoittelija:

- kokosi selvitystekstit raportiksi
- laati kartta-aineiston ja kohdetekstit
- maastokäynnit ja suunnittelulupia
- maanomistajayhteyksiä ja asioiden selvityksiä

2.1. Maisemaselvitykset koko hankkeen aikana

Hankesuunnitelmassa suunniteltiin tehtäväksi 7 maisemaselvitystä pilottialueille. Yksi maisemaselvityksistä korvattiin koko hankealuetta palvelevalla ohjekorttisarjalla.

Maisemaselvityksiä tehtiin hankkeen aikana 6 kpl.

Maisemaselvitykset löytyvät sähköisesti:

http://www.proagriaoulu.fi/fi/bioenergian_edellakavijät_maisemaselvitykset/

Vuoden 2010 Maisemaselvitykset, 4 kpl:

- Raahen pilotti – Piehingin maisemaselvitys
- Raahen pilotti – Haapajoki-Arkkukari maisemaselvitys
- Pudasjärven pilotti – Jongun ympäristö
- Pudasjärven pilotti – Ijoen keskijuoksun alue + lausunto Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen luonnonsuojeluosastolta

Vuoden 2011-2012 maisemaselvitykset, 2 kpl

- Pyhännän pilotti - Tavastkengän maisemaselvitys
- Limingan pilotti - Limingan Luontokeskuksen yksityiskohtainen maisema- ja raivausselvitys + lausunto Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen luonnonsuojeluosastolta

3. Energiapuun korjuu maisemanhoitokohteilla – ohjekortit

Hankkeen aikana julkaistiin 7osainen ohjekorttisarja Maisemanhoidon ja energiapuunkorjuun yhdistämisestä. Ohjekortit tehtiin yhteistyössä ProAgria Oulun/ Maa- ja kotitalousnaisten maisemanhoidon ja Oulun seudun ammattikorkeakoulun luonnonvaralan opiskelijan Aili Jussilan kanssa. Ohjekorttisarja on yksi hankesuunnitelman mukaisesta maisemaselvityksestä. Ohjekorttien katsottiin tuovan tietoa koko hankealueelle ja valtakunnallisesti.

Ohjekortissa 1 käsitellään maisemanhoidon ja energiapuunkorjuun yhdistämistä sekä maisematekijöiden huomioimista energiapuun korjuussa. Kortti kertoo taustoja ja antaa yleisiä ohjeita työn suunnitteluun ja toteuttamiseen. Ohjekorteissa 2-6 kerrotaan tarkemmin tienreunametsän, rantametsän, viljelykäytöstä poistuneen pellon ja näkymien avauskohteiden maisemaraivauksista ja energiapuun hyödyntämisestä. Ohjekortissa 7 kerrotaan rahoitusmahdollisuuksista ja jatkohoidosta. Korteissa on paljon teemoja avaavia valokuvia ja piirroksia.

Kortteihin piirsi havainnekuvat arkkitehtitoimisto MA-arkkitehdit. Kuvapiirroksien luonnokset laati ja piirrostyön ohjasi maisema- ja luonnonhoidon neuvoja Taimi Mahosenaho. Korttien taitosta vastasi Metsäkeskuksen viestintäsihteerä Pirjo Tapanila.

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahoisto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

metsäkeskus

Kortit on tehty palvelemaan valtakunnan tason bioenergia-alan toimijoita ja maisemanhoitotöitä tekeviä yksittäisiä ja yritysmäisesti toimivia tahoja.

Kortti 1 Yleisiä ohjeita

Kortti 2 Näkymien avaus

Kortti 3 Tienreunametsä

Kortti 4 Joenranta

Kortti 5 Meren- ja järvenranta

Kortti 6 Viljelykäytöstä poistunut pelto

Kortti 7 Rahoitusmahdollisuudet (Kortin 7 teksti on laadittu hankkeen aikana. Ei laitettu nettiin vielä hankkeen toiminta-aikana, koska rahoitus juuri muuttumassa. Voidaan tarkentaa uuden ohjelmakauden rahoituksen selvittyä.)

Kortit löytyvät sähköisesti:

http://www.proagriaoulu.fi/fi/energiapuun_korjuu_maisemanhoitakohteilla_ohjekortit/

4. Yleisötilaisuudet ja tapahtumat

Hankkeen aikana pidettiin yhteensä 29 tilaisuutta jossa mukana oli maisemaan liittyvät teemat. Osassa tilaisuuksista pääteemana oli maisema ja bioenergia korjuu, osassa käsiteltiin myös pilottialueille laadittuja laskelmia sekä muita bioenergiaan liittyviä ajankohtaisia teemoja.

Tilaisuudet painottuivat alueille joihin laadittiin maisemaselvityksiä. Yleisötilaisuuksien kautta aktivoitiin alueen asukkaita ja toimijoita sekä pyrittiin jalkauttamaan tehty maisemaselvitys käytäntöön. Pudasjärvellä ja Limingassa pidettiin erillisiä tilaisuuksia ammattilaisille. Näissä tilaisuuksissa pyrittiin aktivoimaan maisemaselvityksissä esille tulleita maisemaraivauskohteita toteutuneisiin puuenergiakohteisiin saakka. Ennen hankkeen loppua maisemaselvityksissä esitettyjä raivaus- ja harvennustoimenpiteitä on lähtenyt toteutumaan kaikissa maisemaselvityskohteissa.

Hankkeen aikana pidettiin työnäytöksiä myös maisemaraivauskohteisiin liittyen. Limingassa pidetyssä maisemaraivaustyönäytöksessä tehtiin maisemaraivausta jokivarressa giljotiinikouralla varustetulla kaivinkoneella. Tavastkengän tilaisuudessa tehtiin maisemaraivausta metsurityönä. Tilaisuuksissa käytiin läpi periaatteita miten jokirantoja ja muita vesistöjen rantoja hoidetaan, millä tavoin pitkiä joenvarsikohteita saadaan kannattavasti hoidettua ja miten maisemaraivauskohteista saadaan puuenergiatuloja.

Hankeyhteistyötä tehtiin ProAgria Oulun hallinnoiman YmpäristöAgro-hankkeen, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen Tiedottamalla parempaan vesien tilaan-hankkeen ja Waterpraxis-hankkeen kanssa.

Maisemosio oli hankkeen aikana myös mukana erilaisilla messuilla.

4.1. Luettelo tilaisuuksista 2010-2012

Tilaisuuksia oli hankkeen aikana 29 kpl.

2010 tilaisuudet, 9kpl

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

metsäkeskus

1. 25.02.2010, Liminka, Ketunmaa
Teema: Hankkeen esittely ja maisemaosion esittely, osallistujia 17 kpl
2. 30.03.2010, Pudasjärvi, Jonku. Yhteistyö YmpäristöAgro-hanke
Teema: Hankkeen esittely ja maisemaosion esittely, osallistujia 21 kpl
3. 06.05.2010, Raahe, Piehinki. Yhteistyö YmpäristöAgro-hanke
Teema: Hankkeen esittely ja maisemaosion esittely, osallistujia 12 kpl
4. 26.05.2010, Raahe, Haapajoki-Arkkukari. Yhteistyö YmpäristöAgro-hanke.
Teema: Hankkeen esittely ja maisemaosion esittely, osallistujia 13 kpl
5. 16.08.2012, Pudasjärvi, Jonku
Teema: Maisemaselvityksen esittely, osallistujia 33 kpl
6. 17.08.2012, Raahe, Haapajoki-Arkkukari
Teema: Haapajoki-Arkkukari maisemaselvityksen esittely, osallistujia 17 kpl
7. 23.08.2012, Raahe, Piehinki
Teema: Piehingin maisemaselvityksen esittely, osallistujia 13 kpl
8. 20.10.2012, Pudasjärvi, yhteistyössä YmpäristöAgro-hanke, Jomma ry, JOY-kampanja
Teema: Bioenergia ja maisema-asia ja maisemaselvitys, osallistujia 37 kpl
9. 07.12.2010, Liminka, kunnantalo
Teema: hankkeen esittely ja maisemaosion esittely, osallistujia 6 kpl

2010 messut, 2 kpl

1. 14.04.2010, Ylikiiminki, Hetekylä
Esittelypisteellä esillä maisema-asiat
2. 28.05.2010, Pudasjärvi
BE-hankkeen messut, esittelypisteellä maisema-asiat

2011 tilaisuudet, 9 kpl

1. 24.01.2011, Liminka, kunnanvaltuustosalin
Teema: Limingan pilotin ja maisemaosion esittely kunnanvaltuustolle, osallistujia 43 kpl
2. 02.03.2011, Liminka, Helmen Pirtti
Teema: Energianpuunkorjuu osana kannattavaa metsätaloutta+maisema, osallistujia 16 kpl
3. 21.06.2011, Raahe, Haapajoki-Arkkukari
Teema: Pilottiraportin ja maisemaselvityksen esittely + aurinkoenergia, osallistujia 13 kpl
4. 23.06.2011, Liminka, luontokeskus
Teema: Luontokeskuksen maisemaselvitysluonnoksen esittely, osallistujia 13
5. 29.06.2011, Pyhäntä, Tavastkenkä
Teema: Pilottiraportti, maisemaselvityksen esittely, aurinkoenergia, osallistujia 20 kpl
6. 22.09.2011, Liminka
Teema: hankkeen esittely Limingan 4h-yhdistykselle, maisemaraivaus+bioenergia, osallistujia 7 kpl
7. 29.09.2011, Liminka, Ala-temmes. Yhteistyössä Waterpraxis-hanke
Teema: energiapuunkorjuu yhdistettynä maisemanhoitoon-työnäytös, osallistujia 34 kpl
8. 08.10.2011, Pyhäntä, Tavastkenkä
Teema: energiapuunkorjuu yhdistettynä maisemanhoitoon-työnäytös, osallistujia 15 kpl

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

9. 14.10.2011, Pudasjärvi

Teema: Puuenergian korjuu ja maisemaa parantavat harvennukset, osallistujia 18 kpl

2011 messut, 3 kpl

1. 13.08.2011, Oulu, Koko perheen metsäpäivä

Teema: maisemaosioon liittyvä esittelypiste

2. 27.08.2011, Pyhäntä, Perttulinpäivän toritapahtuma

Teema: maisemaosiin liittyvä esittelypiste

3. 18.09.2011, Pudasjärvi, Hirvaskoski, Oodi metsälle

Teema: maisemaosion esittely ja maisemaselvitykset

2012 tilaisuudet , 6 kpl

1. 15.03.2012, Sievi, Kiiskilänkylä

Teema: Hyödynnä raivauspuu energiaksi ja energiapuukat + ohjekortit, osallistujia 7 kpl

2. 11.04.2012, Oulu, OAMK/ luova

Teema: opinnäytetyöseminaari Maisemanäkökulman edistäminen energiapuun korjuukohteilla

3. 12.04.2012, Tavastkenkä, Pyhäntä, Yhteistyö YmpäristöAgro ja Tiedottamalla parempaan vesistöjen tilaan

Teema: esillä maisemaselvitys ja maisemaraivaukset+ ohjekortit, osallistujia 17 kpl

4. 25.04.2012, Siikalatva, Kestilä. Yhteistyö YmpäristöAgro ja muita hankkeita.

Teema: Metsäenergian mahdollisuudet + ohjekortit

5. 04.05.2012. Liminka, luontokeskus

Teema: maisemaselvitys ja jatkotoimenpiteiden pohtiminen + ohjekortit, osallistujia 17 kpl

6. 26.09.2012, Liminka luontokeskus

Teema: luento metsäneuvostolle , maisema-be ohjekortit, osallistujia 15 kpl

5. Maastokäynnit

Maisemaselvityksien havainnot perustettiin maastokäynteihin ja alueen asukkaiden ennakkoon tekemiin karttamerkintöihin. Ennen maastokäyntejä selvitettiin alueen arvokkaat maisemakohteet, esimerkiksi kiinteät muinaisjäännökset, inventoidut perinnebiotooppi- ja muut maatalouden luonnon monimuotoisuus- kohteet , NATURA-alueet, muut suojelualueet sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset. Ennen maastokäyntejä tehtiin myös maisemaselvitysalueille kyselyt joissa asukkaat ja toimijat merkitsivät kartoille hoidettavia kohteita sekä tärkeitä maisemakohteita. Maastokäynneillä arvioitiin hoidon tarvetta näillä edellä mainituilla kohteilla.

5.1. Luettelo maastokäynneistä 2010-2012

Maastokäynnit 2010 – 2012, 15 kpl

Maastokäynnit 2010 (10kpl):

08.06.2010 Piehingin maastokäynti (Maarit Satomaa ja Aili Jussila)

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

09.06.2010 Haapajoki-Arkkukari maastokäynti (Maarit Satomaa ja Aili Jussila)
21.5. 2010 Jurmu-Kurki-lijoen keskijuoksu(Taimi Mahosenaho ja Aili Jussila)
31.5.2010 Paukkerinharju, Jonku(Taimi Mahosenaho ja Aili Jussila)
1.6.2010 Jonku, Sotkajärvi (Taimi Mahosenaho ja Aili Jussila)
+lisäksi maastokäyntejä myös yleisötilaisuuspäivinä
+ Aili Jussila – Pudasjärven lisäkäyntejä useita

Maastokäynnit 2011 (5 kpl):

19.05.2011 Maastokäynti Liminka (A.Jussila ja M.Satomaa, mukana Pentti Kela/ Limingan kunta)
27.05.2011 Maastokäynti Tavastkenkä (A.Jussila ja M.Satomaa, mukana Matti Leiviskä/ Tavastkengän kyläseura)
08.06.2011 Maastokäynti Liminka (A.Jussila ja M.Satomaa)
21.06.2011 Maastokäynti Raahe (A.Jussila ja M.Satomaa)
14.09.2011 Maastokäynti Limingan luontokeskus (A.Jussila)

6. Tiedotteet

Hankkeen aikana tehtiin erilaista tiedotustoimintaa. Varsinaisia tiedotteita tehtiin noin 16 kpl. Osa tiedotteista oli suunnattu suoraan maisemaselvitysalueen asukkaille ja sisälsi esimerkiksi kutsuja tilaisuuksiin sekä muuta asiaa bioenergia-maisemaosioon liittyen.

Hankkeen maisemaosion teemoja saatiin myös lehdistössä esille. Hankkeen asiantuntijat kirjoittivat lehdistötiedotteita ja niiden pohjalta julkaistiin lehtijuttuja lehdissä niin maakunnan kuin valtakunnankin tasolla. Lehtien kautta saatiin hyvin tietoa myös niille asukkaille ja toimijoille jotka eivät päässeet mukaan tilaisuuksiin.

6.1. Luettelo tiedotteista 2010-2012

Tiedotteita vuosille 2010-2012 arviolta 16 kpl

Tiedotteet 2010 5kpl

- Lehdistötiedote Raahen pilottialueesta ja maisemaselvitys
 - o lehtijuttu Raahen Seutu ja verkkolehti 24.8.2010 " Pöheiköt pois ja maisema auki"
- Lehdistötiedote Pudasjärven suunnittelualueista Elokuu+Lokakuu 2010
 - o Pudasjärvi lehti (Jonkun alue bioenergian pilotiksi)
 - o Iijokiseutu (Pudasjärven Jonku bioenergian pilotiksi)
 - o Koillissanomat (Pudasjärven Jonku bioenergian pilotiksi)
- Maisemaselvityksiä Pudasjärvellä ja Raahessa, Maaviesti 3/2010
- Kirjeet maanomistajille
- Tilaisuudet ja tiedotteet esillä kuntien, kylien, ProAgria Oulu, Metsäkeskuksen sivuilla

Tiedotteet 2011 7 kpl

- Tilaisuuksien ohjelmien suunnittelu ja tiedottaminen
- Koillismaan Uutisiin 19.5.2011 lehtijuttu " Maisemanhoitoa ja bioenergiapuunkorjuuta voi yhdistää" kirj. Taimi Mahosenaho

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

metsäkeskus

- Raahen Seutu lehtijuttu "Omavaraisuus teoriassa mahdollista" 23.6.2011 (kommentit T.Lepistö ja M.Satoma)
- Siikajokilaakson lehtijuttu 29.6.2011 pilotti-illasta + kommentit (M.Satoma) "Kumpukylän ykköskohteet näkyviin"
- Rantalakeuden lehtijuttu 28.9.2011 maastoinfosta "Maisemaraivauksia Temmesjokivarressa"
- Maa- ja kotitalousnaisten jäsenkirjeisiin tietoa hankkeen ajankohtaisista asioista (kevät ja syksy 2011)
- Kirjeet maanomistajille

Tiedotteet 2012 4kpl

- Uusi ohjekorttisarja maisemanhoidon ja energiapuunkorjuun yhdistämisestä (T.Mahosenaho), julkaistiin Puutarha ja Kauppa-lehdessä kevät 2012, Metsäikkunassa ja Maaviestissä 3/2012
- ProAgria Oulun www-sivuille lisättiin omat sivunsa jossa BE-ohjekortit ja maisemaselvitykset:
 - o http://www.proagriaoulu.fi/fi/energiapuun_korjuu_maisemanhoitakohteilla-ohjekortit/
 - o http://www.proagriaoulu.fi/fi/bioenergian_edellakavijat_maisemaselvitykset/
- MTK:n tiedotus-, aktivointi- ja koordinoitihankkeen tiedotteen kautta välitettiin tietoa julkaistuista ohjekorteista + maisemaselvityksistä
- Ohjekortit postitettiin syksyn 2012 aikana bioenergia-alan toimijoille + painettiin noin 1400 kirjaseen erä. (Kirjaseen koottu ohjekortit 1-6, kortti nro 7 vielä painoon mennessä keskeneräinen).

7. Powerpoint -esitykset

Maisemaosioon liittyviin tilaisuuksiin tehtiin hankkeen aikana erilaisia power-point esityksiä noin 12 kpl:tta. Seuraavassa lueteltu esityksien otsikot.

7.1. Luettelo powerpoint-esityksistä 2010-2012

Powerpoint-esitykset 2010, 7 kpl

- Maisemaselvitysosion esittely, Maarit Satomaa
- Haapajoki-Arkkukari maisemaselvityksen esittely, Aili Jussila
- Piehingin maisemaselvityksen esittely, Aili Jussila
- Jongun maisemaselvityksen esittely, Aili Jussila
- Iijoen keskijuoksun alueen maisemaselvityksen esittely, Aili Jussila
- Ilmastoinfo – ympäristö (Yhteistyö YmpäristöAgro- Taimi Mahosenaho)
- Vihermassa biokaasun raaka-aineeksi mahdollisuudet + ympäristö (Taimi Mahosenaho)

Powerpoint-esitykset 2011, 4 kpl

- Maisemaselvitysosion esittely, Maarit Satomaa
- Energiapuunkorjuu yhdistettynä maisemanhoitoon, Maarit Satomaa
- Tavastkengän maisemaselvityksen esittely, Aili Jussila
- Limingan luontokeskuksen maisemaselvityksen esittely, Aili Jussila
-

Powerpoint-esitykset 2012, 1kpl

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

metsäkeskus

- Energiapuunkorjuu yhdistettynä maisemanhoitoon
- Hyödynnä raivauspuu energiaksi, ohjekorttien esittely, Maarit Satomaa

8. Hankekokoukset ja palaverit

Erilaisiin hankkeen kokouksiin ja palavereihin osallistuttiin hankkeen aikana aktiivisesti. Seuraavassa listattuna hankekokoukset ja palaverit joihin on osallistunut maisemaosiota työstänyt henkilö.

8.1. Luettelo Hankekokouksista 2010-2012

Hankekokouksia on yhteensä ajalla 2010-2012 25 kpl:tta.

Hankekokoukset / palaverit 2010 10 kpl, osallistuminen:
(T. Mahosenaho)

- 25.1.2010 Työpalaveri, Oulu
- 24.2.2010 Ohjausryhmä, Oulu
- 30.3.2010 Peltoenergiaan liittyen, Siikalatva
- 12.5.2010 Työpalaveri, Oulu
- 5.8.2010 Työpalaveri, Oulu
- 9.8.2010 Hankkeen esittely, Pudasjärven kaupunki
- 20.9.2010 Työpalaveri, Oulu
- 21.9.2010 Ohjausryhmä, Oulu
- 8.10.2010 Pohjois-Pohjanmaan liitto, Eija Salmi- lijoen maisema-alue tiedoksi Helsingin YM:n kokoukseen
- 10.12.2010 Vihermassa Biokaasun raaka-aineeksi + ympäristö ProAgrialla- BioStudio, Oulun Eeläinen

Hankekokoukset / palaverit 2011 10 kpl, osallistuminen:

- 17.2.2011 Ohjausryhmä, metsäkeskus (Mahosenaho ja ohry jäsenet)
- 21.4.2011 Metsäkeskus Pohjois-Pohjanmaa, tulevan maastokauden työt (M.Satomaa, T.Mahosenaho, A.Jussila, T. Lepistö, E.Repo)
- 29.6.2011 Oulu ProAgria, Kuva-aineiston valinta hoitokortteihin (Satomaa, Mahosenaho, Jussila)
- 8.6.2011 Oulu ProAgria tsto, aiheena hoitokortit (M.Satomaa, T.Mahosenaho, A.Jussila)
- 17.6.2011 Oulu ProAgria tsto, aiheena maisemaselvitykset (M.Satomaa, A.Jussila)
- 8.8.2011 Oulu ProAgria tsto, aiheena hoitokortit (M. Satomaa, T. Mahosenaho, A.Jussila)
- 22.8.2011 Oulu ProAgria tsto, Pudasjärven ammattilaisistunnon 14.10.2011 ohjelma (Mahosenaho, Lepistö, puhelimitse Tirola ja muut jäsenet)
 - 30.8. Doodle kysely ammattilaisille, Mahosenaho)
- 24.8.2011 Opinnäytetyöseminaari, asiantuntijajäsenenä M. Satomaa ja T. Mahosenaho
- 31.8.2011 Metsäkeskus Pohjois-Pohjanmaa, palaveri hoitokorttien taittajan kanssa (A.Jussila, M.Satomaa ja Pirjo Tapanila)
- 14.9.2011 Liminka, luontokeskus, palaveri raivaustoimenpiteistä NATURA-alueella, A.Jussila, Sari Airas (Metsähallitus) ja Jorma Pessa (PP ELY)
- lisäksi hoitokortteihin liittyviä palavereja (T. Mahosenaho, M.Satomaa ja A.Jussila)

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Hankekoukset / palaverit 2012, 5 kpl osallistuminen:

- 18.01.2012 Metsäkeskus Pohjois-Pohjanmaa, palaveri vuoden 2012 maisemaosion töistä (M.Satomaa ja T.Lepistö)
- 26.1.2012 hankkeen ohjausryhmä Metsäkeskus Pohjois-Suomi
- 08.02.2012 BE-ohjekortteihin liittyvä palaveri ProAgria Oulu (M.Satomaa, A.Jussila ja T.Mahosenaho)
- 13.02.2012 Luonnonhoitoasioihin ja ohjekortteihin liittyvä palaveri Metsäkeskus Pohjois-Suomi (M.Satomaa, T.Mahosenaho ja I.Ruokanen)
- 30.10.2012 Ohjausryhmä, metsäkeskus

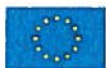
9. Muuta tehtyä hankkeen aikana

- ProAgria Oulun/ Maa- ja kotitalousnaisten osuuden budjetointi ja seuranta Bioenergian edelläkävijät-hankeelle
- Yhteydet Siikalatvan ruokohelpin tuottaja / jalostaja asian kehittämiseen (Rantsila, Kestilä)
→ Liittyy hankesuunnitelmassa esitettyyn teemaan: Peltoenergian osalta maisemalliset näkökohdat -> mihin suositellaan pellonhoidollisista syistä, mihin ei suositella leviämishukan tai erityisen arvokkaan tai keskeisen maiseman vuoksi
- Yhteydet Pudasjärven lijoen ja Limingan luontokeskuksen maisemaselvitykseen liittyen muiden tahojen jatkosuunnitelmiin ja BE maisemaselvityksen toteutumisen etenemiseen alueella.
- Pilottialueiden maisemaselvityksien toteutuminen (seuranta ja aktivointi)
- Bioenergia – maisema teemaan liittyen ProAgria Oulun www-sivuille osioita
- ProAgria Oulun/ Maa- ja kotitalousnaisten maisema- osuuden tekstit vuosiraportointeihin.
- Aili Jussilan Opinnäytetyön aiheena: Maisemanäkökulman edistäminen energiapuun korjuukohteilla

10. Kehittäminen – maisema ja bioenergia

Hankkeen aikana tehdyt toimet tähtäsivät maisemanhoidon ja bioenergian keruun hyötyjen yhdistämisen, synergiahyötyihin, asian edistämiseen ja kehittämiseen. Maisemaselvitysosiot saivat hyvän vastaanoton kaikilla pilottialueilla niin kylien asukkaiden keskuudessa kuin päättävien virkamiestenkin keskuudessa. Maisemaosiossa tuotiin esille monipuolisesti maisemanhoidollisia näkökulmia. Maisemaselvityksissä painotettiin hoidettavien kohteiden jatkohoidon tärkeyttä ja rahoitusmahdollisuuksia. Myös viranomaisille tehtävät tärkeät ilmoitus- ja lupamenettelyt selvitettiin maisemaselvityksiin ja ohjekortteihin. Peltoenergiaa pidettiin tilaisuuksissa esillä ja selvitettiin yhteistyötahojen kanssa millaisia mahdollisuuksia on vihermassalla Pohjois-Pohjanmaalla biokaasun raaka-aineena.

Maisemaselvityksissä esitettyjä hoitokohteita alettiin pilotin aikana jo hoitaa maanomistajien toimesta ja toiveissa on saada osalle kohteista hoidon rahoitusta myös maatalouden erityistukien kautta. Yhteydenottoja maisemaselvityksen tiimoilta on tullut tasaisesti myös selvitysten valmistumisen jälkeen.

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

metsäkeskus

lijoen keskijuoksun alueella pidettiin lokakuussa 2011 ammattilaisuustilaisuus johon osallistui useita merkittäviä toimijoita Oulunkaaren ja Koillismaan alueelta. Myös Limingan luontokeskuksen osalta pidettiin keväällä 2012 ammattilaistilaisuus, jossa mietittiin selvityksessä esitettyjen hoitotoimenpiteiden toteuttamista. Nämä toteutustoimet ovat osittain lähteneetkin molemmilla alueilla toteutumaan ja toivomme että esimerkki kohteiden toteutumisesta siirtyy alueellisesti eteenpäin.

Vuoden 2011 päätyönä maisemaselvityksien ohella olivat bioenergia-maisema hoitokortit joilla oli tarkoitus selventää periaatteita maisemallisten bioenergia- raivauksien osalta ja innostaa alueen toimijoita tekemään maisemanhoitotöitä niin että niistä olisi saatavilla entistä enemmän myös kustannushyötyjä. Bioenergiakorjuusta ja maisemanhoidosta on olemassa omia korttisarjoja ja tietoa, mutta näin konkreettisesti näitä asioita ei ole aikaisemmin tarkasteltu yhdessä. Tämä aiheutti sen että saimme korteista paljon rakentavaa palautetta ja aikataulu korttien valmistumiseen siirtyi vuoden 2012 puolelle. Valmistuneet ohjekortit saivat positiivista palautetta ja toiveena onkin että niin Metsäkeskuksen kuin ProAgrian tulevissa hankkeissa ja toimissa viedään myös tätä ohjekorttisarjaa muiden teemojen lisäksi edelleen toimijoiden tietoisuuteen.

Jatkossa olisi erityisen tärkeää edelleenkin tiedottaa laadituista maisemaselvityksistä ja ohjekorteista kaikkia toimijoita mm. metsänhoitoyhdistyksiä ja bioenergia-alan yrittäjiä sekä kuntien päättäjiä. Maanomistajat ovat myös avainasemassa kohteiden hoidon toteutuksen suhteen. lijoen keskijuoksun alueella on tarvetta saada suunnitelmat tietoisuuteen käynnissä olevaan kaavoitusprosessiin sekä valtakunnallisesti arvokkaiden alueiden jatkosuunnitteluun. Limingan luontokeskuksen ja Pudasjärven lijoen alueen maisemaselvitysten tiimoilta on selvitetty tarkemmin myös NATURA-alueita koskevia lupa- käytäntöjä ja erilaisten yhdistysten mahdollisuuksia työllistää pitkäaikaistyöttömiä maisemaraivauskohteille. Liminganlahdella alkoi keväällä 2012 erillinen hanke alueen kehittämiseen (Limingan kunta) jossa Aili Jussilan ja Maarit Satomaan laatimaa maisemaselvitystä voidaan käyttää hyväksi jatkotoimenpiteitä suunniteltaessa. Syksyllä 2012 Limingan luontokeskuksen alueella tehtiin suunnitelman mukaisia raivaustöitä pitkäaikaistyöttömien toimesta. Tekijöille toimitettiin hankkeen toimesta alueelle tehty selvitys sekä ohjekortit.

Kentän toimijat näkevät umpeenkasvaneiden alueiden, jokivarsien ja joutoalueiden raivauksien tarpeen ja bioenergia mahdollisuudet hoidon kustannuksia vähentävänä tekijänä. Erityisen kannattavaa hyötyjen yhdistäminen on nuorten metsien ja taimikoiden hoitokohteissa. Energiapuunkorjuu yhdistettynä maisemanhoitoon –teema on saanut hyvän aloituksen Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa. Edellisellä ohjelmakaudella 2000-2006 toteutettu ProAgria Oulun hallinnoima hanke Bioenergia ja maisema yhdessä Bioenergian edelläkävijät -hankkeen kanssa on tehnyt uranuurtavaa työtä valtakunnallisella tasolla maisemanhoidollisten näkökulmien edistämässä bioenergiasektorilla. Tästä on hyvä jatkaa asian edistämistä ja ottaa aktiiviseen käyttöön hyvä ohjekorttisarja jossa energiapuun korjuun yhdistämistä maisemanhoitoon on avattu havainnollisin kuvin ja asiantuntevin tekstein.

